

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota 2025

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Vastgesteld door het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw op 14 april 2025.

Deze ABTN beschrijft de situatie per 1 januari 2025 en vervangt de ABTN, zoals laatstelijk vastgesteld door het bestuur op 22 januari 2024 die met terugwerkende kracht inging op 1 januari 2024.

INHOUDSOPGAVE

1.	<u>INLEIDING</u>	<u>4</u>
1.1	STICHTING BEDRIJFSTAKPENSIOENFONDS WATERBOUW	4
1.2	DOEL EN INHOUD ACTUARIËLE EN BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA	5
1.3	AANSLUITING BIJ BPFWB EN INHOUD VAN DE PENSIOENREGELINGEN	6
1.4	DOELSTELLING, AMBITIE EN BELEIDSUITGANGSPUNTEN	10
2.	<u>ORGANISATIE, BEHEERSINGSSYSTEEM EN AO/IC</u>	<u>12</u>
2.1	ORGANISATIE	12
2.2	VERDELING TAKEN, BEVOEGDHEDEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	16
2.3	BEHEERSINGSSYSTEEM	16
2.4	OPZET INTEGRAAL RISICO MANAGEMENT	22
2.5	JAARLIJKS RISICOMANAGEMENT PROCES	23
2.6	RISICO'S VAN HET FONDS EN UITWERKING HIERVAN	26
3.	<u>FINANCIELE OPZET</u>	<u>31</u>
3.1	ALM-STUDIE EN (AANVANGS)HAALBAARHEIDSTOETS	31
3.2	ACTUARIËLE GRONDSLAGEN	32
3.3	WAARDERINGSGRONDSLAGEN VAN DE BALANS	33
3.4	PREMIEBELEID	34
3.5	TOESLAGEN- EN KORTINGENBELEID	36
3.6	MINIMAAL VEREIST EIGEN VERMOGEN EN VEREIST EIGEN VERMOGEN	37
4.	<u>BELEGGINGSBELEID</u>	<u>39</u>
4.1	DOELSTELLING BELEGGINGSBELEID	39
4.2	ORGANISATIE BELEGGINGEN	39
4.3	INVESTMENT BELIEFS	40
4.4	BELEGGINGSCYCLUS	41
4.5	RISICOMANAGEMENT	43
4.6	STRATEGISCHE ALLOCATIE	45
4.7	RENTE-AFDEKKINGSBELEID	45
4.8	VALUTA BELEID	46
4.9	GEBRUIK DERIVATEN	47
4.10	RESULTAATMETING EN RAPPORTAGE	47
4.11	SELECTIE EN MONITORING	47
4.12	KOSTEN BEHEER BELEGGINGSPORTEFEUILLE	47
4.13	SECURITIES LENDING	48
4.14	PRUDENT PERSON	48
4.15	VERANTWOORD BELEGGEN	48

5.	<u>FINANCIELE STURINGSMIDDELEN</u>	51
5.1	STURINGSMIDDELEN	51
5.2	FINANCIEEL CRISISPLAN	51
5.3	VASTSTELLING EN ONDERTEKENING	51
6.	<u>BIJLAGEN</u>	52
BIJLAGE 1	ACTUARIËLE GRONDSLAGEN	52
BIJLAGE 2	FINANCIEEL CRISISPLAN	54
BIJLAGE 3	PRIVACYBELEID	61

1. INLEIDING

1.1 Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw (hierna te noemen: BPFWB) is een (verplichtgesteld) bedrijfstakpensioenfonds dat is opgericht op 21 november 1956. BPFWB verzekert pensioenaanspraken voor (kort gezegd):

- de werknemers in de sector waterbouw die vallen onder de CAO Waterbouw; en
- de werknemers die bij werk in Nederland onder die CAO zouden vallen en waarvoor tussen de werkgever en BPFWB een (uitvoerings)overeenkomst is gesloten;
- de werknemers in dienst van een aangesloten werkgever, niet behorende tot één van de hiervoor genoemde groepen en die op basis van een overeenkomst tussen BPFWB en die werkgever op vrijwillige basis deelnemen aan BPFWB.

De pensioenadministratie van BPFWB wordt vanaf 1 januari 2021 uitgevoerd door Visma Idella B.V. (hierna te noemen: Visma).

Algemeen uitgangspunt van het bestuur voor het te voeren beleid is om de pensioentoezegging na te komen en wel tegen zo laag mogelijke, maar stabiele, premies en uitvoeringskosten.

Toeslagverlening vindt bij BPFWB plaats indien en voor zover dit wettelijk is toegestaan. De in een jaar toe te kennen toeslagen moeten ook in de daaropvolgende jaren kunnen worden toegekend (toekomstbestendige toeslagverlening). BPFWB streeft ernaar om de pensioenaanspraken van de deelnemers, de gewezen deelnemers en de reeds ingegane pensioenen jaarlijks te verhogen conform de algemene loonstijging in de sector. Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die BPFWB behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft BPFWB geld gereserveerd voor de toeslagverlening.

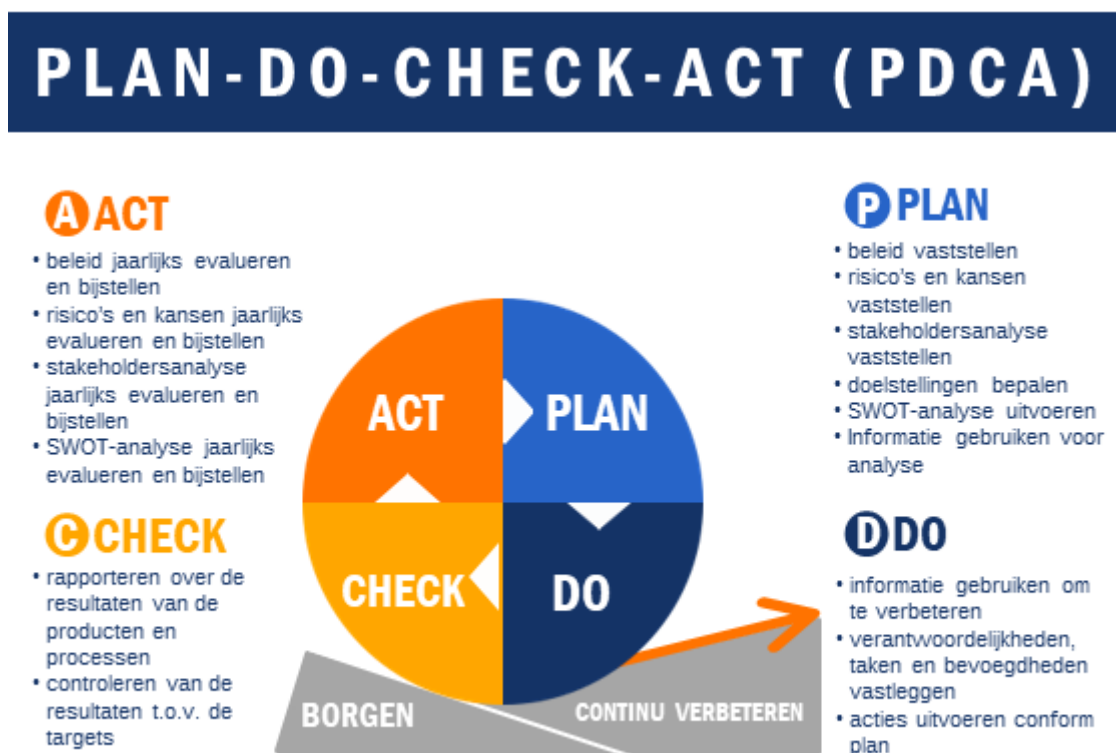
De beschikbare gelden van BPFWB worden belegd op basis van een beleggingsbeleid dat jaarlijks wordt vastgelegd in een beleggingsplan.

Het vermogen van het pensioenfonds wordt belegd in de volgende beleggingscategorieën:

- vastrentende waarden, waaronder LDI-fondsen, (staats)obligaties, hypotheeklen en beleggingsfondsen die daarin beleggen;
- beleggingsfondsen die in aandelen beleggen;
- onroerend goed, in de vorm van beleggingsfondsen die in onroerend goed beleggen;
- liquiditeiten.

1.2 Doel en inhoud Actuariële en Bedrijfstechnische Nota

BPFWB werkt, zoals vermeld in artikel 4 lid 2 van de statuten, met een actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). In de ABTN wordt het beleid van het fonds vastgelegd, zoals ook blijkt uit het onderstaand schema, waarin de beleidscyclus van het fonds is weergegeven.

Op basis van deze (iteratieve) beleidscyclus die in principe jaarlijks wordt doorlopen zijn in deze ABTN conform artikel 145 van de Pensioenwet en artikel 25 van het Besluit Financieel Toetsingskader de volgende onderdelen vastgelegd:

- het interne beheersingssysteem, de opzet van de administratieve organisatie en interne controle;
- de aansluitcriteria en de uitvoeringsovereenkomst;
- de wijze waarop, conform het pensioenreglement pensioen is en wordt opgebouwd alsmede in hoeverre de uit het pensioenreglement voortkomende risico's in eigen beheer worden gehouden dan wel zijn herverzekerd;
- de risicohouding;
- de kwantitatieve normen die gehanteerd worden ten behoeve van de haalbaarheidstoets;
- de financiële opzet;
- de financiële sturingsmiddelen;
- de systematiek van de vaststelling van de parameters.

Daarnaast zijn in deze ABTN opgenomen de investment beliefs inzake beleggingsbeginse-
len, het financieel crisisplan (bijlage 2) en het privacybeleid (bijlage 3).

In deze ABTN is gekozen voor een opzet, waarin de hoofdlijnen worden weergegeven. Voor
een nadere detaillering wordt verwezen naar bestaande formele documenten of naar
bijlagen.

1.3 Aansluiting bij BPFWB en inhoud van de pensioenregelingen

Verplichte aansluiting

Werkgevers van werknemers die vallen onder de verplichtstelling van BPFWB dienen zich
onverwijld aan te melden bij BPFWB. De (aangesloten) werkgever is verantwoordelijk voor
het verstrekken van de juiste gegevens die nodig zijn om de pensioenregeling uit te kunnen
voeren.

Indien aan de hand van het aanvraagformulier en andere schriftelijke bescheiden niet met
voldoende zekerheid kan worden vastgesteld of de pensioenregeling van BPFWB van
toepassing is, wordt een aansluitingsonderzoek bij de werkgever ingesteld. Dit gebeurt ook
als het vermoeden bestaat dat een werkgever zich ten onrechte niet heeft aangemeld of ten
onrechte een deel van het personeel niet heeft aangemeld.

Op basis van de uitkomsten van dit aansluitingsonderzoek wordt vervolgens een besluit
genomen om al dan niet een aansluiting bij BPFWB tot stand te brengen, eventueel met
terugwerkende kracht, en wordt bepaald voor welke (groep van) werknemers deze aanslui-
ting dan geldt.

De bovengenoemde procedures en verplichtingen zijn opgenomen in een uitvoeringsregle-
ment. Bij het opstellen en vaststellen van dit uitvoeringsreglement zijn de bepalingen van
artikel 25 e.v. Pensioenwet in acht genomen.

Vrijwillige¹ aansluiting

Binnen BPFWB komen “vrijwillige” aansluitingen voor. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat
in de waterbouwsector zeer veel internationaal wordt gewerkt.

Door de beperkte territoriale reikwijdte van Nederlandse wetgeving geldt de verplichtstelling
van BPFWB alleen binnen Nederland en de Nederlandse territoriale wateren voor (kort
gezegd) al het personeel dat valt onder de CAO Waterbouw. Zodra echter een baggerschip
zich buiten Nederlandse territoriale wateren begeeft, geldt de verplichtstelling niet meer. Om
ook voor die werknemers een aansluiting bij BPFWB te houden is met enkele werkgevers
een (uitvoerings)overeenkomst tot vrijwillige aansluiting bij BPFWB gesloten.

¹ Met vrijwillige aansluiting is in dit kader bedoeld de aansluiting anders dan op basis van de verplichtstelling. Dit bevat dus ook
(en met name) de contractuele aansluitingen binnen de statutaire werkingssfeer. Het gaat hier dus niet (alleen) om vrijwillige
aansluitingen buiten de statutaire werkingssfeer zoals bedoeld in artikel 121 Pw. Vrijwillige aansluitingen zoals bedoeld in
artikel 121 Pw. komen bij BPFWB niet of nauwelijks voor.

Dergelijke overeenkomsten zijn ook gesloten met werkgevers die onder de werkingssfeer van BPFWB vallen voor het personeel dat, ook bij werkzaamheden binnen Nederland, niet valt onder de verplichtstelling.

Tenslotte is het bestuur bevoegd een werkgever, die niet onder de werkingssfeer van BPFWB valt maar wel een economische en / of organisatorische eenheid vormt met een verplicht aangesloten onderneming of verwantschap heeft met de bedrijfstak, op verzoek van die werkgever vrijwillig bij BPFWB aan te sluiten indien wordt voldaan aan de eisen die worden gesteld in artikel 121 van de Pensioenwet.

In de overeenkomsten met betrekking tot vrijwillige aansluiting zijn, door een verwijzing naar de statuten en reglementen (waaronder het Uitvoeringsreglement), de afspraken opgenomen ten aanzien van de aansluiting, gegevensaanlevering, premievaststelling en -betaling die overeenkomen met de procedures en verplichtingen, die gelden bij de verplichte aansluiting.

Per 1 januari 2019 zijn de overeenkomsten met betrekking tot vrijwillige aansluiting met Boskalis en Van Oord in de huidige vorm geëindigd. Beide ondernemingen hebben een pensioenuitvoeringsovereenkomst afgesloten met PGB. Omdat dit bleek te leiden tot mogelijke grote nadelige consequenties voor de deelnemers die in een kalenderjaar zowel verplicht als vrijwillig pensioen opbouwen is, in goed overleg met de beide werkgevers en PGB en zonder de achterblijvende belanghebbenden te benadelen, een oplossing gezocht. Die oplossing komt neer op het behouden van de status van actieve deelnemer in beide fondsen en is per 1 januari 2019 geïmplementeerd. Per 1 januari 2024 heeft Boskalis zich opnieuw vrijwillig aangesloten.

Vrijwillige voortzetting

Het bestuur is bevoegd om aan individuele deelnemers toe te staan de deelname aan de pensioenregeling voort te zetten na beëindiging van het dienstverband met een aangesloten werkgever. Het bestuur voert daarin een terughoudend beleid dat blijft binnen de wettelijke bepalingen ter zake.

De inhoud van de pensioenregeling

De pensioenverplichtingen van BPFWB vloeien voort uit:

- a. het Pensioenreglement BPFWB, waarin de reguliere (basis) pensioenregeling en de spaarpensioenregeling zijn opgenomen;
- b. de Voorwaarden ANW Pensioen BPFWB, waarin door deelnemers, op vrijwillige en individuele basis, het ANW-hiaat is afgedekt.
- c. het Reglement Aanvullingsregeling WAO/WIA die deelnemers van BPFWB die een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen op grond van de WAO of WIA en aan de overige voorwaarden voldoen een aanspraak op een aanvulling op deze uitkering geeft.

Onderstaand worden de belangrijkste kenmerken van de regelingen weergegeven.

Pensioenreglement BPFWB

In het pensioenreglement zijn de basispensioenregeling en de spaarpensioenregeling opgenomen. Beide regelingen zijn op iedere deelnemer van toepassing.

Basispensioenregeling

In het Pensioenreglement BPFWB is de reguliere (basis) pensioenregeling van BPFWB opgenomen.

In deze regeling worden de volgende pensioenen verzekerd:

- Ouderdomspensioen vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd voor de deelnemer, opbouw vindt plaats op basis van een pensioenrekenleeftijd van 68 jaar;
- Partnerpensioen op opbouwbasis voor iedereen met een partnerrelatie (huwelijk, geregistreerd partnerschap en, onder nadere voorwaarden, het ongehuwd voeren van een gezamenlijke huishouding);
- Wezenpensioen voor de kinderen van de deelnemer;
- *Tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partnerpensioen voor de echtgenote of partner van de deelnemer (op basis van oud reglement);*
- Invaliditeitspensioen voor de deelnemer;
- Arbeidsongeschiktheidspensioen voor de deelnemer;
- Bijzonder partnerpensioen voor de gewezen partner van de deelnemer.

Het ouderdomspensioen betreft een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een opbouw van het levenslange ouderdomspensioen (met partnerpensioen op opbouwbasis) van 0,94% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar bij een pensioenrekenleeftijd van 68 jaar. De pensioeningangsdatum is gelijk aan de AOW-ingangsdatum.

De pensioengrondslag is gelijk aan het totale brutoloon over het deelnemingsjaar. Er wordt derhalve geen franchise gehanteerd.

Het partnerpensioen betreft een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een opbouw van het levenslange partnerpensioen van 0,655% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar.

Het tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partnerpensioen is een aanvullend pensioen dat in het verleden werd toegekend aan weduwen / weduwnaars en partners jonger dan 65 jaar ter compensatie van de “AAA premies” en later de “Overhevelingstoeslag (OHT)”. Er vinden geen nieuwe toekenningen meer plaats sinds de brutering van de OHT. Dit tijdelijke (tot AOW-gerechtigde leeftijd) pensioen werd uitgedrukt in een bepaald percentage van de het weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / partnerpensioen.

Het invaliditeitspensioen bedraagt het verschil tussen de bedragen van de loondervingsuitkering WAO en de vervolguiterkering WAO zoals die gelden op het moment van aanvang van de vervolguiterkering.

Het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt toegekend en uitgekeerd aan de arbeidsongeschikte deelnemer die een vervolguitering in de zin van de WGA ontvangt. Het arbeidsongeschiktheidspensioen vult de vervolguitering, naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid, aan tot 70% van het laatstgenoten inkomen (gemaximeerd tot maximum premie-loon SV).

Het bijzonder partnerpensioen voor de gewezen partner is gelijk aan het partnerpensioen dat is opgebouwd tot de datum van het einde van het huwelijk of partnerschap.

Bij BPFWB is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening op basis van een ex ante bepaalde maatstaf (zie ook onder 1.1 van deze nota). Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de deelnemers jaarlijks te verhogen conform de procentuele loonstijging CAO Waterbouw. Onder 'loonstijging CAO Waterbouw' wordt in dat kader verstaan de procentuele stijging van het basisloon in de geldende CAO Waterbouw van 30 december van het vorige boekjaar tot 30 december van het boekjaar waarin tot een dergelijke verhoging wordt besloten, met een maximum van 5%. Het bestuur heeft de mogelijkheid om de toeslag voor de groep (actieve) deelnemers en de toeslag voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden anders vast te stellen (gedifferentieerde toeslagverlening). Zie hiervoor in paragraaf 3.4.

Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die BPFWB behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en tevens heeft BPFWB geen geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening.

Spaarpensioenregeling

In het Pensioenreglement BPFWB is tevens de spaarpensioenregeling opgenomen. Op basis van die regeling wordt door de deelnemers een pensioenspaarkapitaal gevormd. Hiervoor wordt maximaal 3,0% van de voor de deelnemer geldende pensioengrondslag aan BPFWB afgedragen. Deze inleg (na aftrek van kosten) wordt vanaf 1 januari 2019 jaarlijks verhoogd (of verlaagd) met het 5-jaars gemiddelde beleggingsrendement dat door BPFWB is behaald als rendementsbijschrijving. Het bestuur is bevoegd het percentage van de rendementsbijschrijving te wijzigen.

Vanaf het moment dat de (gewezen) deelnemer nog 10 jaar verwijderd is van de pensioenrekenleeftijd (68 jaar) wendt BPFWB jaarlijks een deel van het spaarpensioenkapitaal aan voor de aankoop van een aanspraak op levenslang ouderdomspensioen, levenslang partnerpensioen en tijdelijk wezenpensioen. Pensioenspaarkapitaal dat ontstaat in het jaar dat de (gewezen) deelnemer de pensioenrekenleeftijd bereikt, wordt direct aangewend voor de aankoop van een aanspraak op levenslang ouderdomspensioen, levenslang partnerpensioen en tijdelijk wezenpensioen.

Overgangsregeling spaarpensioenregeling

In het kader van de invoering van de wijzigingen in de regeling per 1 januari 2019 die noodzakelijk waren in verband met de Wet verbeterde premieregeling is een overgangsregeling getroffen voor de omzetting van het op 31 december 2018 aanwezige spaarpensioenkapitaal in pensioenaanspraken (levenslang ouderdomspensioen, levenslang partnerpensioen en tijdelijk wezenpensioen).

Voorwaarden ANW-pensioen BPFWB

In deze regeling wordt de mogelijkheid geboden aan de premiebetalende deelnemers om vrijwillig en op individuele basis het Anw-hiaat te verzekeren dat is ontstaan door de invoering van de Anw ter vervanging van de Algemene Weduwen- en Wezenwet per 1 juli 1996. Deze verzekering geeft de nabestaanden bij het overlijden van de verzekerde recht op een uitkering ter hoogte van de maximale Anw-uitkering wanneer als gevolg van die wetswijziging dit recht niet of niet meer bestaat.

Reglement Aanvullingsregeling WAO/WIA

In deze regeling wordt aan de deelnemer die een WIA-uitkering ontvangt voor maximaal 3 jaar een aanvulling verstrekt op de arbeidsongeschiktheidsuitkering. De hoogte van de aanvulling is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid en neemt na het eerste jaar in hoogte af.

De deelnemer die een WAO- of WIA-uitkering ontvangt en niet meer in aanmerking komt voor de hiervoor genoemde aanvulling kan in aanmerking komen voor een eindejaarsuitkering en/of vakantie-uitkering van maximaal € 635,-. De hoogte van de uitkering is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. De periode dat men voor deze uitkering in aanmerking kan komen is (voor WGA-gerechtigden) afhankelijk van het aantal jaren dat men deelnemer was bij BPFWB.

Premievrijstelling

Indien een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is in de zin van de WAO of WIA wordt de pensioenopbouw uit het Pensioenreglement BPFWB geheel of gedeeltelijk voortgezet, waarbij zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt voor deze opbouw premievrijstelling wordt verleend.

Als pensioengrondslag voor de premievrije opbouw geldt het inkomen, waarover premie is betaald aan het BPF, dat in het kalenderjaar direct voorafgaande aan het intreden van de arbeidsongeschiktheid werd verdiend.

Informatie aan (gewezen) deelnemers

Ieder jaar wordt aan de deelnemers van de in de voorgaande paragrafen toegelichte regelingen een overzicht gezonden waarin het opgebouwde pensioen, het saldo van het pensioenspaarkapitaal en het te bereiken pensioen (inclusief spaarkapitalen) wordt medegedeeld.

Het betreffende overzicht voldoet aan de eisen die worden gesteld aan het Uniform Pensioenoverzicht.

Aan de gewezen deelnemers worden conform wet- en regelgeving overzichten verstrekt van het opgebouwde pensioen.

1.4 Doelstelling, ambitie en beleidsuitgangspunten

Doelstelling en ambitie

BPFWB is opgericht met het doel gelden bijeen te brengen om op basis van en onder de voorwaarden zoals die in de reglementen nader zijn bepaald, aan (gewezen) deelnemers en hun nagelaten betrekkingen pensioenen of uitkeringen te verstrekken in verband met ouderdom, invaliditeit en overlijden.

BPFWB streeft er naar om een zodanig lange termijn rendement op het vermogen te behalen dat de ambitie om de rechten en aanspraken van de gepensioneerden, gewezen deelnemers en de aanspraken van de actieve deelnemers te verhogen met de jaarlijkse procentuele loonstijging cao Waterbouw (30 december tot 30 december met een maximum van 5%) zoveel mogelijk kan worden waargemaakt.

Daarbij geldt tevens de ambitie dat de premie nu en in de toekomst acceptabel moet zijn en dat een behoorlijke mate van zekerheid moet worden geboden voor voldoende kapitaaldekking van de pensioenaanspraken.

Beleidsuitgangspunten en risicohouding

In de hiervoor genoemde doelstelling en ambitie zijn de beleidsuitgangspunten die BPFWB hanteert vastgelegd.

Bij de uitwerking en uitvoering van het beleid baseert BPFWB zich op de mate waarin BPFWB, na afstemming met cao-partijen en na overleg met de organen van BPFWB, bereid is beleggingsrisico te lopen om de doelstelling en ambities van BPFWB te realiseren.

Uiteraard wordt dit begrensd door de mate waarin BPFWB beleggingsrisico's kan lopen gegeven de specifieke kenmerken van BPFWB.

De risicohouding komt tot uitdrukking in de door BPFWB gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen en de bandbreedte hiervoor. De risicohouding is door het bestuur uitgewerkt voor de korte en voor de lange termijn. Voor een verdere uitwerking van de risicohouding wordt verwezen naar paragraaf 2.3 van deze ABTN, onder Risicohouding, risicomangement en risicomonitoring.

2. Organisatie, beheersingssysteem en AO/IC

2.1 Organisatie

In onderstaand organogram wordt de organisatiestructuur van BPFWB weergegeven.

Bestuursmodel en motivering

Het bestuur heeft in het kader van de wet versterking bestuur pensioenfondsen per juli 2014 een keuze gemaakt voor het handhaven van het paritaire bestuursmodel. Deze keuze en de verdere invulling van dit bestuursmodel (zie hieronder) zijn afgestemd met sociale partners in de sector die hebben aangegeven met deze keuze in te kunnen stemmen. De keuze en de verdere invulling zijn ook voor advies voorgelegd aan de toenmalige deelnemersraad en het toenmalige verantwoordingsorgaan die daarover een positief advies hebben uitgebracht.

Het bestuur was van oordeel dat het feit dat op dat moment een lopend onderzoek naar de toekomst van BPFWB nog moest worden afgerond en een naar aanleiding daarvan te nemen besluit nog moest worden geëffectueerd, stabiliteit en continuïteit in het bestuur vereist was. In die omstandigheden achtte het bestuur het van belang dat vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij BPFWB direct zitting hebben in het bestuur zoals dat bij een paritair model het geval is.

In de zomer van 2015 is een wijziging aangebracht waarbij bestuursmodel is omgevormd naar paritair plus. De plus zit in de toevoeging van een onafhankelijke voorzitter aan het bestuur en het aantrekken van specifieke deskundigheid op het terrein van vermogensbeheer. Belangrijke overwegingen voor de keuze van het bestuursmodel paritair plus zijn dat daarmee voordelen van een omgekeerd gemengd model, zoals de onafhankelijke voorzitter en specialistische deskundigheid, worden samengevoegd met het voordeel van het paritaire model, namelijk de betrokkenheid van belanghebbenden bij de samenstelling van het bestuur.

Bestuurssamenstelling

De samenstelling van het bestuur en de voordracht van bestuursleden is opgenomen in de statuten.

Het bestuur bestaat thans uit 6 personen. Daarbij zijn 2 werkgeversbestuurders die worden voorgedragen door de Vereniging van Waterbouwers, 1 werknemersbestuurder die wordt voorgedragen door Nautilus/FNV, 1 werknemersbestuurder die wordt voorgedragen door CNV en 1 bestuurder namens pensioengerechtigden die wordt voorgedragen door de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. Daarnaast is er een onafhankelijk voorzitter.

Sleutelfunctiehouders

BPFWB kent 3 sleutelfunctiehouders. De sleutelfunctiehouder risicobeheer, de sleutelfunctiehouder actuariaat en de sleutelfunctiehouder interne audit. Voor alle drie sleutelfunctiehouders zijn afzonderlijke charters vastgesteld, waarin de onafhankelijkheid is geborgd en waarin de rapportagelijnen naar het bestuur, de interne escalatielijnen naar de raad van toezicht en de externe escalatielijnen naar DNB staan opgenomen.

- De sleutelfunctiehouder risicobeheer is belegd binnen het bestuur. De sleutelfunctiehouder risicobeheer is verantwoordelijk voor het adequaat en effectief functioneren van het risicobeheersysteem van BPFWB. De sleutelfunctiehouder risicobeheer laat zich ondersteunen door een sleutelfunctie vervuller.
- De sleutelfunctiehouder actuariaat is tevens de actuariële certificeerder. Het bestuur heeft dit vastgelegd in een afzonderlijk contract.
- De sleutelfunctiehouder interne audit is geïnsourced bij het bestuursbureau. De sleutelfunctiehouder interne audit is volledig onafhankelijk en kan de eigen agenda en

werkzaamheden vormgeven zonder dat het bestuur hier invloed op heeft. De sleutel-functiehouder is verantwoordelijk voor het 3^e lijns toezicht.

Gewogen stemverhouding

Het BPFWB heeft ongeveer tweemaal zoveel pensioengerechtigden als actieve deelnemers. Om recht te doen aan de onderlinge getalsverhouding tussen pensioengerechtigden en actieven is daarom met ingang van 1 juli 2014 een gewogen stemverhouding ingevoerd. Daarbij zijn er 13 stemmen in het bestuur. Zes daarvan zijn werkgeversstemmen en zes daarvan zijn stemmen van de zijde van werknemers en pensioengerechtigden samen. Bij die laatste groep beschikt de bestuurder namens pensioengerechtigden in het bestuur over 3 stemmen, Nautilus/FNV bestuurslid over 2 stemmen en het bestuurslid aangewezen door CNV over 1 stem. De onafhankelijke voorzitter beschikt over 1 stem. Een besluit is op grond van de statuten alleen genomen als tenminste 7 stemmen van werkgeverszijde en werknemerszijde (inclusief de stemmen van het pensioengerechtigden lid) samen voor dit besluit hebben gestemd.

De betrokken organisaties zijn te allen tijde bevoegd de voordracht van een bestuurder te herroepen. In geval van een vacature wordt binnen twee maanden na het ontstaan van de vacature daarin voorzien door de organisatie die de betrokken bestuurder heeft voorgedragen. De betrokken organisatie kan een persoon niet als bestuurder voordragen indien de toezichthouder bekend maakt niet met de benoeming van die persoon tot bestuurder te kunnen instemmen.

Het voorzitterschap van het bestuur wordt ingevuld door een onafhankelijk voorzitter die wordt aangewezen door de overige bestuurders.

BPFWB wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door twee bestuurders gezamenlijk en/of, voor zover aan hen door middel van een volmacht bevoegdheid is verleend, de manager samen met een bestuursadviseur.

Het bestuur hanteert sinds 2018 een rooster van aftreden om te voorkomen dat de opgebouwde bestuurlijke kennis en ervaring bij BPFWB door een gelijktijdig of zeer kort achter elkaar aftreden van bestuurders te snel zou verminderen.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie monitort en adviseert het bestuur van BPFWB ten aanzien van het beleggingsbeleid, in het bijzonder ten aanzien van het beleggingsplan. De beleggingsadviescommissie adviseert daarnaast het bestuur gevraagd en ongevraagd ten aanzien van de oordeelsvorming over de uitvoering van het beleid, de tactische asset-allocatie en overige uitvoeringsaangelegenheden. De commissie heeft geen mandaat tenzij het bestuur in bijzonder gevallen hiertoe expliciet besluit.

Het bestuur van BPFWB beslist over de samenstelling van de beleggingsadviescommissie. De beleggingsadviescommissie bestaat uit minimaal 3 en maximaal 5 (externe) leden waarvan 2 bestuursleden. De commissie wordt voorgezeten door het lid van het bestuur met specifieke deskundigheid ten aanzien van vermogensbeheer. De manager van het

bestuursbureau is het derde lid. Het bestuur kan externe beleggingsexpertise inschakelen door externe leden toe te voegen aan de beleggingsadviescommissie.

Werkgroepen

Het bestuur heeft naast de beleggingsadviescommissie ook een aantal werkgroepen in het leven geroepen om een aantal andere aandachtsgebieden apart op te pakken.

Voorbeelden van die werkgroepen zijn de werkgroep beloningen, met als aandachtsgebied het beloningsbeleid van het fonds en het risico-overleg, met als aandachtsgebied risicomanagement.

Verantwoordingsorgaan

Per 1 juli 2014 is het verantwoordingsorgaan van start gegaan. Twee leden van het verantwoordingsorgaan worden aangewezen door de werkgeversvereniging. De andere 10 leden worden via rechtstreekse verkiezingen aangewezen door de pensioengerechtigden en de actieve deelnemers.

Voor die verkiezingen is een apart verkiezingsreglement opgesteld. De zittingstermijn van de leden van het verantwoordingsorgaan is vier jaar. Na afloop van deze vier jaar kunnen zij steeds opnieuw worden aangewezen c.q. herkozen voor een nieuwe termijn.

Het verantwoordingsorgaan wordt door het bestuur in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen conform de Pensioenwet. Het bestuur deelt het verantwoordingsorgaan bij het afwijken van het uitgebrachte advies zo spoedig mogelijk schriftelijk en gemotiveerd mee waarom het een advies niet of niet volledig heeft opgevolgd.

Bij de overgang van deelnemersraad en verantwoordingsorgaan naar het verantwoordingsorgaan nieuwe stijl is afgesproken dat het nieuwe verantwoordingsorgaan de mogelijkheid krijgt om commentaar te leveren op zaken die voorheen aan de deelnemersraad voor advies zouden zijn voorgelegd. Het gaat daarbij met name om wijzigingen in reglementen en statuten en besluiten van algemene strekking.

De procedure is daarbij dat de besluitvorming en de uitvoering van een besluit gewoon kan plaatsvinden maar dat het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid wordt gesteld om te reageren op het besluit en desgewenst daarover kan adviseren. Op dit advies zijn niet de wettelijke regels ten aanzien van het adviesrecht van toepassing.

Raad van toezicht

In het kader van het intern toezicht is een raad van toezicht ingesteld. De raad van toezicht bestaat uit 3 natuurlijke personen. De leden van de raad van toezicht zijn onafhankelijk en laten dit tot uiting komen in het toezicht. De raad van toezicht heeft de taken en verantwoordelijkheden zoals in de Pensioenwet genoemd.

Accountant

De accountant controleert jaarlijks de onder de verantwoordelijkheid van het bestuur opgestelde jaarrekening. Dit geschiedt overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen wordt de controle op een wijze uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Daarnaast geeft de accountant een

verklaring af met betrekking tot de vaststelling van de normportefeuille en wordt het feitelijk rendement van de gekozen normportefeuille gecontroleerd.

Certificerend Actuaris

De certificerend actuaris van BPFWB controleert jaarlijks of de technische voorzieningen, conform de grondslagen van BPFWB, juist zijn vastgesteld. Ook beoordeelt hij of de voorziening pensioenverplichtingen op voldoende veilige grondslagen is berekend. Jaarlijks beoordeelt hij aan de hand van een toereikendheidstoets of de in BPFWB aanwezige middelen toereikend zijn voor een continue dekking van de minimumvoorziening. De certificerend actuaris is onafhankelijk van BPFWB en verricht, buiten het sleutelfunctiehouderschap, ook geen andere werkzaamheden voor BPFWB.

Adviserend Actuaris

De adviserend actuaris adviseert en ondersteunt BPFWB bij het ontwikkelen en het formuleren van het beleid van BPFWB.

2.2 Verdeling taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden

De verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden is vastgelegd in de volgende documenten:

- a) de statuten;
- b) het reglement van het verantwoordingsorgaan;
- c) het reglement van de beleggingsadviescommissie;
- d) het directiestatuut

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn gebaseerd op de wet- en regelgeving en de, door de Pensioenfederatie en Stichting van de Arbeid opgestelde en in de wet vastgelegde, Code pensioenfondsen.

2.3 Beheersingssysteem

Het intern beheersingssysteem berust op de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden en de onderlinge verhoudingen van de hiervoor, onder 2.1 genoemde bij BPFWB betrokken organen en instellingen.

BPFWB beschikt met betrekking tot het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en het bestuursbureau over een geschiktheidsbeleidsplan zoals bedoeld in het bepaalde bij en krachtens artikel 106 Pensioenwet.

Daarin is ook de periodieke evaluatie van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden geregeld.

Voor het bestuur, de commissies en werkgroepen, de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en de medewerkers van het bestuursbureau is een integriteitbeleid van toepassing. De gedragscode, de klokkenluidersregeling en de incidentenregeling zijn opgesteld ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij BPFWB aanwezige middelen en informatie.

Het bestuur neemt de besluiten ten aanzien van de pensioenregeling en de uitvoering daarvan. Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid maar laat zich hierbij adviseren door de beleggingsadviescommissie.

Informatie en communicatie

Goede informatie en communicatie binnen BPFWB, maar ook vanuit BPFWB naar buiten toe is van zeer groot belang. BPFWB kent een communicatiebeleidsplan waarin de uitgangspunten voor de communicatie en het beleid voor meerdere jaren zijn vastgelegd. BPFWB kent daarnaast een communicatiejaarplan waarin de voornemens ten aanzien van communicatie voor het betreffende jaar zijn vastgelegd en uitgewerkt. De uitvoering van het communicatiejaarplan wordt jaarlijks geëvalueerd.

Risicohouding, risicomangement en risicomonitoring

Vertaling fondsmissie, -visie, -strategie naar visie op risicomangement

Bij het realiseren van de fondsmissie benut BPFWB kansen en loopt BPFWB tegelijkertijd risico's. Via Integraal Risico Management beheerst BPFWB risico's die het realiseren van de doelen kunnen bedreigen en zoekt BPFWB bewust en beheerst risico's die als kans kunnen bijdragen aan de fondsdoelen. Door tijdig signaleren kan het bestuur proactief inspelen op risico's en een afgewogen geheel van beheersmaatregelen samenstellen. Het bestuur heeft naast deze harde risico's aandacht voor meer zachte kanten van risicomangement, zoals risicobewustzijn en cultuur. De risicocultuur kenmerkt zich door gedrag en naleven van afspraken en is bepalend voor effectiviteit van risicomangement.

Risicobewuste cultuur

Integraal Risico Management kan alleen succesvol uitgevoerd worden wanneer het bestuur en de bestuursondersteuning van het pensioenfonds risico's continu monitoren en afwegen in relatie tot de risicohouding en risicobereidheid van BPFWB. Het Integraal Risico Management is daarom onderdeel van het opstellen van de strategie en beleid en het doorlopen van de bestuurlijke jaarcyclus. Binnen de dialoog wordt de afweging tussen kansen en risico's meegenomen en Integraal Risico Management is onderdeel van de vergaderingen.

Bij BPFWB wordt de risicobewuste cultuur op meerdere vlakken geborgd. Dit gebeurt onder andere door bij de werving en selectie van nieuwe bestuurders en medewerkers van het bestuursbureau het risicobewustzijn en de kennis en competenties van risicomangement mee te nemen. Daarnaast wordt bij het opstellen van beleid en de besluitvorming een risico-paragraaf toegevoegd en begeleidt de sleutelfunctiehouder risicobeheer het bestuur bij het doorlopen van de IRM-jaarcyclus. Educatie en notities worden opgesteld om het bewustzijn over en de kennis van integraal risicomangement verder te verhogen en Integraal Risico Management is een vast onderdeel van de vergaderingen. Ten slotte verlangt BPFWB bij uitbesteding van processen eenzelfde risicobewuste cultuur bij de uitbestedingspartijen en neemt dit ook mee in haar selectie.

Doelen en uitgangspunten van integraal risicomangement

Doelen van het integraal risicomangement bij BPFWB zijn:

- Bijdragen aan het realiseren van de fondsmissie en -strategie door het periodiek signaleren van grote risico's en disruptieve trends.

- Kwalitatief betere bestuurlijke besluitvorming via tijdige, juiste en volledige risicoinformatie die is gebaseerd op de samenhang van alle risico's.
- Bestuurlijk bewust omgaan met en sturen op risico's: wat is de risicohouding en welke risico's nemen en welke vermijden?
- Vertalen van risicohouding naar risicobereidheid en koppelen van beheersing daarvan naar de risicobereidheid van BPFWB met het doel beheersing op het overeengekomen niveau.
- Efficiëntie en effectiviteit van risicomanagementactiviteiten door processen, rapportages en methoden op elkaar te laten aansluiten.
- Een zelflerende organisatie die zich aanpast aan risico's in een continue veranderende omgeving.

Als uitgangspunten voor effectief integraal risicomanagement zijn vastgesteld:

- Aandacht voor risicobewustzijn in het bestuur, beleggingsadviescommissie, bestuursondersteuning, uitvoeringsorganisatie en eventuele uitbestedingspartijen.
- Integratie in bestaande processen en in de besluitvorming.
- Risico's worden tijdig gesignaleerd en adequaat beheerst vanuit een integraal kader.
- Uitvoering gebaseerd op vooraf vastgestelde kaders, binnen risicobereidheid en toleranties.
- Dynamisch, iteratief en anticiperend op veranderingen en gericht op continu verbeteren.
- De governance waarborgt de onafhankelijkheid van de risicomanagementfunctie.
- Rekening houden met menselijk gedrag en culturele factoren.
- Aansluiten bij de complexiteit van de pensioenuitvoering.

Risicohouding en risicobereidheid

Tot 1 juli 2023 diende een pensioenfonds, op grond van artikel 1a (risicohouding) van het Besluit FTK in samenhang met artikel 102a van de Pensioenwet, na overleg met de fondsorganen en sociale partners de risicohouding vast te stellen voor de korte termijn (op basis van het Vereist Eigen Vermogen (VEV)) en voor de lange termijn (ondergrenzen voor de haalbaarheidstoets, waarmee het pensioenresultaat over een periode van 60 jaar inzichtelijk wordt gemaakt). Per 1 juli 2023 is artikel 1a van het Besluit FTK vervallen en vervangen door artikel 52b van de Pensioenwet. Het fonds is bezig deze wijziging te implementeren. Tot dan blijft de onderstaande risicohouding van kracht.

Risicohouding

De risicohouding voor de korte termijn is door het bestuur als volgt vastgesteld:

- Voor de strategische beleggingsportefeuille geldt een VEV van 121,5% (laatste stand op 31 december 2023);
- Bij een beleggingsportefeuille samengesteld op basis van de ondergrenzen van de bandbreedtes gold per 10 januari 2024 een VEV van 119,5%;
- Bij een beleggingsportefeuille samengesteld op basis van de bovengrenzen van de bandbreedtes gold per 10 januari 2024 een VEV van 127,5%.

Bovengenoemde bandbreedtes gelden bij een gemiddelde 20-jaarsrente van 3%. Bij elke verhoging of verlaging van deze rente, worden ook de onder- en bovengrens verhoogd of verlaagd.

De risicohouding op lange termijn is door het bestuur als volgt vastgesteld:

- De gekozen ondergrens voor het pensioenresultaat, berekend op basis van de feitelijke dekkingsgraad per 1 januari 2015, is 90%. Dit komt neer op 90% van een volledig op basis van prijsontwikkeling geïndexeerd pensioen. Bij de vaststelling van deze ondergrens zijn verschillende aspecten meegewogen. Zo is bevestigd dat het verwachte pensioenresultaat is indien de beleidsdekkingsgraad gelijk is aan de kritische dekkingsgraad van 87,5%. Het verwachte pensioenresultaat komt dan ongeveer op 90% uit. Ook wordt

met deze ondergrens naar de deelnemers tot uiting gebracht dat BPFWB niet verwacht dat volledige toekenning van toeslagen altijd mogelijk is.

- Maximale afwijking van het verwacht pensioenresultaat in het slechtweerscenario: 35%. Het beleggingsbeleid van BPFWB brengt risico's met zich mee. BPFWB acht deze risico's aanvaardbaar en passend. Voor de korte termijn komt dit tot uitdrukking in de vereiste dekkinggraad (VEV). Door middel van de maximale afwijking van het pensioenresultaat komt dit ook tot uitdrukking voor de lange termijn.
- Ondergrens verwacht pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie (dekkinggraad is gelijk aan het vereist eigen vermogen) is 95%. In de evenwichtssituatie is geen sprake meer van een tekort maar van een toereikende solvabiliteit. BPFWB wenst met het vastgestelde percentage tot uitdrukking te brengen dat het pensioenresultaat onzeker is.

Zowel het Verantwoordingsorgaan als sociale partners zijn betrokken bij het vaststellen van de ondergrenzen en de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets. Beiden hebben aangegeven zich te kunnen verenigen met de vastgestelde ondergrenzen. Ook hebben zij aangegeven dat de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets en de haalbaarheidstoets hen geen aanleiding geven om de eerder vastgestelde risicohouding te herzien.

De RvT is geïnformeerd over en betrokken bij het proces waarmee BPFWB de risicohouding heeft vastgesteld en vastgelegd.

Risicobereidheid

Daarnaast is de risicobereidheid van BPFWB uitgewerkt in kwalitatieve uitgangspunten met betrekking tot de risico-acceptatie ('statements') voor de hoofd risico-categorieën (Financieel, Strategisch & Omgeving, Operationeel en Integriteit & Compliance).

Kwalitatieve uitgangspunten voor risicoacceptatie
Financieel
<p><i>Doelstellingen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Op korte termijn beperken van het risico op kortingen • Behalen van een optimaal reëel lange-termijn rendement • Stabiele premie • Optimaal pensioenresultaat. • In besluitvorming is het meenemen van evenwichtige belangenafweging ten alle tijde geborgd.
Strategisch & Omgeving
<p><i>Doelstellingen:</i></p> <p>Hoge tevredenheid onder deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners met betrekking tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteit van geleverde producten en diensten • Distributiekanaal waarmee deelnemers, werkgevers en sociale partners worden bereikt • Imago/reputatie. <p>Om de strategie van BPF Waterbouw te realiseren is de uitvoering van wezenlijk belang.</p>
<p><i>Risico's worden geaccepteerd tenzij:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dit leidt tot lage tevredenheid • Het imago van BPF Waterbouw wordt geschaad • Niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving of het oordeel van de toezichthouder negatief is.

Kwalitatieve uitgangspunten voor risicoacceptatie
Operationeel
<p><i>Doelstelling:</i></p> <p>Betrouwbare uitvoering van de pensioenregeling en beperken van uitvoeringsrisico's.</p>
<p><i>Risico's worden geaccepteerd tenzij:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Deze impact hebben op de kwaliteit van de uitvoering (pensioenbeheer en vermogensbeheer) • Deze impact hebben op de kwaliteit van de interne beheersing • Het niet meer mogelijk is om het niveau van uitvoeringskosten waar te maken van verwachtingen van deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners • Niet aan wet- en regelgeving wordt voldaan of het oordeel van de toezichthouder negatief is.
Integriteit & Compliance
<p><i>Doelstelling:</i></p> <p>Voldoen aan wet- en regelgeving.</p>
<p><i>Risico's worden geaccepteerd tenzij:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving • De relatie met de toezichthouder negatief wordt beïnvloed.

Risicotolerantiegrenzen algemeen

BPF Waterbouw hanteert de volgende werkwijze voor het uitwerken van grenzen aan risicotolerantie:

<ul style="list-style-type: none"> • Materiële bedreiging voor strategie • Situatie gericht op belang groep belanghebbenden die ongewenst is • Situatie vraagt om onmiddellijke actie 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunend aan strategie • Situatie gericht op belang stakeholder die conform wens fonds is. • Geplande acties nodig om dit zo te houden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maximale waardecreatie • Omschrijving van beter dan verwachte situatie. • Geen actie benodigd
--	--	---

Risicotolerantie uitgewerkt voor de stakeholders

Strategische speerpunten		-/-	Basis	+/+
1. Goed en realistisch pensioen-resultaat op basis van de ter beschikking gestelde premie en passend bij de risicohouding.	Verwacht pensioen-resultaat (lange termijn, 15 jaar)	70% ALM 2021, p22	100% ALM 2021, p22	100%
	Verwacht pensioen-resultaat (middellange termijn, 5 jaar)	90% ALM 2021, p22	100% ALM 2021, p22	100%

Strategische speerpunten		-/-	Basis	+/+
	Zekerheid uitkering (middellange termijn, tot 5 jaar)	2,0% kans op korting	0% kans op korting	Niet van toepassing
	Premiehoogte en aanpassing	Ondergrens: wettelijke kostendekkende premie op basis van verwacht rendement met een minimum van 16,2%	wettelijke kostendekkende premie op basis van verwacht rendement met een minimum van 17,2%	Bovengrens: niet expliciet vastgesteld. Premiehoogte wordt jaarlijks afgestemd tussen bestuur en sociale partners. Bij het berekenen van de bovengrens kunnen sociale partners de pensioenregeling aanpassen
2. Draagvlak en vertrouwen bij alle belanghebbenden		Ontbreken van representativiteit (<60% van het totaal) Breed overleg: formeel Aantal klachten van deelnemers: max 20 per kwartaal	Representativiteit voor verplichtstelling Breed overleg: constructief Aantal klachten van deelnemers: max 10 per kwartaal	Uitbreiding verplichtstelling Breed overleg: constructief en daarnaast informeel overleg met sociale partners Aantal klachten van deelnemers: 0 per kwartaal
3. Stimuleren pensioenbewustzijn en -inzicht door begrijpelijke communicatie met deelnemers en gepensioneerden		Voldoen aan wettelijke communicatieregels Realiseren 50% doelen uit communicatiebeleidsplan	Voldoen aan wettelijke communicatieregels+ Pensioenplanner Realiseren doelen uit communicatiebeleidsplan	Basis + Digitaal dossier met handelingsperspectief
4. Kostenefficiënte uitvoering en besturing.		Uitvoeringskosten niet hoger dan 2 hoogste peers Vermogensbeheerkosten: >50 basispunten	Uitvoeringskosten onder mediaan voor 5 tot 6 peers Vermogens-beheerkosten niet < 30 basispunten	Uitvoeringskosten niet lager dan 2 laagste peers Vermogensbeheerkosten: 0
5. Een zorgvuldig beleggingsbeleid uitvoeren tegen zo laag mogelijke kosten en aanvaardbare risico's		Rendement beleggingsportefeuille maximaal - 1% < benchmark Compliance rapportage: 2 bevindingen	Rendement beleggingsportefeuille 0-1% > benchmark Compliance rapportage: 0 bevindingen	Rendement beleggingsportefeuille > 1% benchmark Compliance rapportage: 0 bevindingen
6. Continuïteit van de uitvoering waarborgen		Uitvoeringsorganisatie heeft minimaal toekomstperspectief van 2 jr Binnen 3 jaar in staat om regeling en administratie op nieuwe pensioenstelsel aan te passen Spreiding zittingstermijn bestuur: n.n.t.b.	Uitvoeringsorganisatie heeft minimaal toekomstperspectief 5-10 jr Binnen 2 jaar in staat om regeling en administratie op nieuwe pensioenstelsel aan te passen Spreiding zittingstermijn bestuur: n.n.t.b.	Uitvoeringsorganisatie heeft minimaal toekomstperspectief v.>10 jr Nu in staat om regeling en administratie op nieuwe pensioenstelsel aan te passen Spreiding zittingstermijn bestuur: n.n.t.b. Continuïteit op orde, positieve interne/externe signalen

Strategische speerpunten	-/-	Basis	+/+
	Onzekerheid continuïteit door interne/externe signalen	Continuïteit op orde, geen interne/externe signalen	

Bij de strategische speerpunten zijn door BPF Waterbouw de volgende strategische risico's geïdentificeerd.

Strategisch speerpunt	Strategische risico's
1. Goed en realistisch pensioen-resultaat op basis van de ter beschikking gestelde premie en passend bij de risicohouding.	<ul style="list-style-type: none"> • Financieel risico
2. Draagvlak en vertrouwen bij alle belanghebbenden.	<ul style="list-style-type: none"> • Strategisch & Omgevingsrisico Integriteit & Compliancerisico
3. Stimuleren pensioenbewustzijn en -inzicht door begrijpelijke communicatie met deelnemers en gepensioneerden	<ul style="list-style-type: none"> • Strategisch & Omgevingsrisico
4. Kostenefficiënte uitvoering en besturing.	<ul style="list-style-type: none"> • Financieel risico • Operationeel risico
5. Een zorgvuldig beleggingsbeleid uitvoeren tegen zo laag mogelijke kosten en aanvaardbare risico's.	<ul style="list-style-type: none"> • Financieel risico • Omgevingsrisico •
6. Continuïteit van de uitvoering waarborgen.	<ul style="list-style-type: none"> • Strategisch & Omgevingsrisico • Operationeel risico

2.4 Opzet Integraal Risico Management

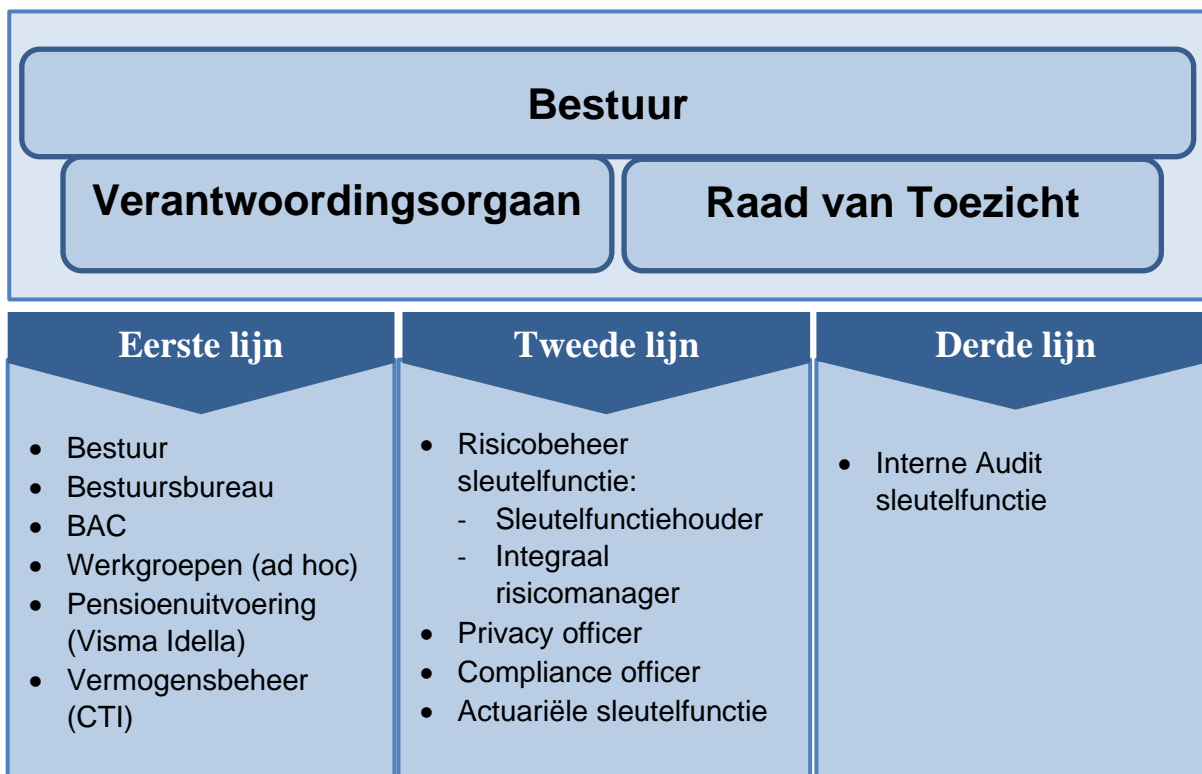
'Three lines of defence'- model

De opzet van het Integraal Risico Management (IRM) is gebaseerd op het 'three lines of defence'-model. Dit model beoogt een wijze van samenwerken en denken die bijdraagt aan versterken van de risicocultuur van BPF Waterbouw en nemen van verantwoordelijkheid voor risico's.

Lijn	Toelichting
Eerste	<p><u>Opstellen beleid en uitvoering van de werkzaamheden.</u></p> <p>De eerste lijn binnen het Integraal Risico Management is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het beleid en voor de operationele uitvoering. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het beleid en het bestuursbureau coördineert de uitvoering hiervan. De commissies / ad-hoc werkgroepen zien tevens toe op de uitvoering van het door het bestuur uitgewerkte beleid. De operationele uitvoering van de activiteiten pensioenuitvoering (pensioenadministratie en financiële administratie) en vermogensbeheer is uitbesteed.</p>
Tweede	<p><u>Controle op risicobeheersing</u></p> <p>De tweede lijn, gevormd door de sleutelfuncties risicobeheer en actuariel en de compliance officer, ondersteunt en adviseert de eerste lijn bij het identificeren en bewaken van risico's en coördineert de IRM-activiteiten. Ook monitort en beoordeelt de tweede lijn de ontwikkeling van het risicoprofiel (incl. de risicobeheersing) en toetst of deze in lijn is met de risicobereidheid.</p>
Derde	<p><u>Assurance en evaluatie van de risicobeheersing</u></p>

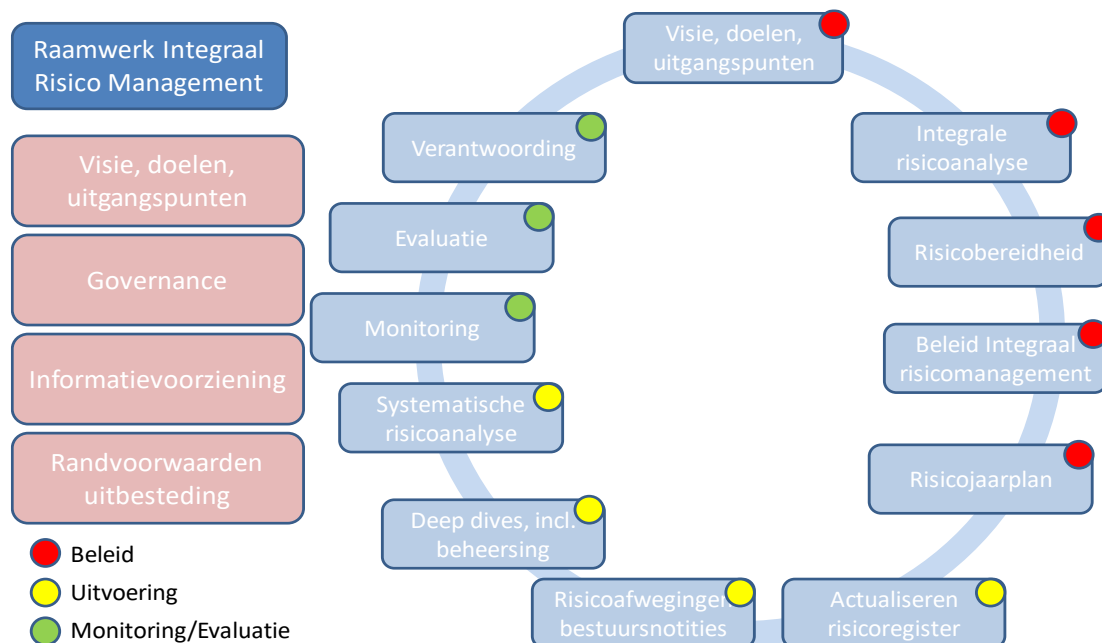
	De interne audit sleutelfunctie vormt de derde verdedigingslinie en voorziet het bestuur van aanvullende zekerheid over de risicobeheersing. Daarbij voert de sleutelfunctiehouder een onafhankelijk beoordeling uit van de opvolging van het IRM- beleid en adviseert daarover aan het bestuur.
--	--

Hierna volgt een overzicht van de opzet van het ‘three lines of defence’- model

2.5 Jaarlijks risicomanagement proces

BPF Waterbouw gebruikt de hierna volgende Integraal Risico Management-cyclus voor het periodiek doorlopen van de risicomanagementprocessen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar drie hoofdcategorieën: beleid, uitvoering en monitoring en evaluatie. Visie van BPF Waterbouw is dat Integraal Risico Management een iteratief proces is, waarbij de stappen niet noodzakelijk in de hierna beschreven volgorde hoeven te worden doorlopen.

Beleid

Het bestuur start het proces door de visie te vertalen naar strategische speerpunten. Voor deze speerpunten worden strategische risico's geïdentificeerd en geanalyseerd. Daarbij wordt via beoordelen van scenario's vastgesteld welke risico's zich kunnen voordoen en hoe. Voor de strategische doelen en risico's zijn door het bestuur risicotolerantiegrenzen geformuleerd, waarmee de risico's getoetst worden. De belangrijkste strategische risico's worden voor diepgaande analyse opgenomen in het risicojaarplan.

In de risicoanalyse wordt in eerste instantie voor een risico de kans en de impact vastgesteld zonder dat sprake is van beheersing (bruto risico). Vervolgens wordt vastgesteld of het bruto risico binnen de vooraf geformuleerde risk appetite (risicotolerantiegrenzen) valt. Belangrijk is dat het bestuur vaststelt welke risico's zij aanvaardbaar acht voor het bereiken van het doel en de risicobereidheid.

Het fonds beheert een risicoregister waarin de beoordeling van bruto risico vastligt. Strategische risico's met hoge kans en impact krijgen prioriteit binnen het Integraal Risico Management. Ieder risico kent zijn eigen beheersingsmaatregelen die worden vastgelegd en vastgesteld. Daarbij wordt ook de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen (opzet) beoordeelt. Uitkomst hiervan is een vastgesteld netto risico.

Het fonds kiest bewust welke risico's het wil lopen. Er wordt uitsluitend belegd in voor het bestuur begrijpelijke transparante beleggingscategorieën en –instrumenten met duidelijke doelen. Voor een juiste balans tussen risico en rendement wordt voor zover mogelijk rekening gehouden met de meetbaar gemaakte risicobereidheid van deelnemers en pensioengerechtigden.

Uitvoering

Het risicoregister wordt doorlopend bijgewerkt op basis van periodieke financiële rapportages, rapportages vanuit uitbestedingspartijen, site visits en gesprekken met stakeholders. Daarnaast vinden conform het IRM-jaarplan (diepgaande) risicoanalyses plaats en wordt bij besprekingen door het bestuur geborgd dat risicoafwegingen voldoende terugkomen. Relevante (externe) ontwikkelingen en nieuwe of opkomende risico's kunnen aanleiding geven tot een deep dive of systematische risicoanalyse.

Monitoring/Evaluatie

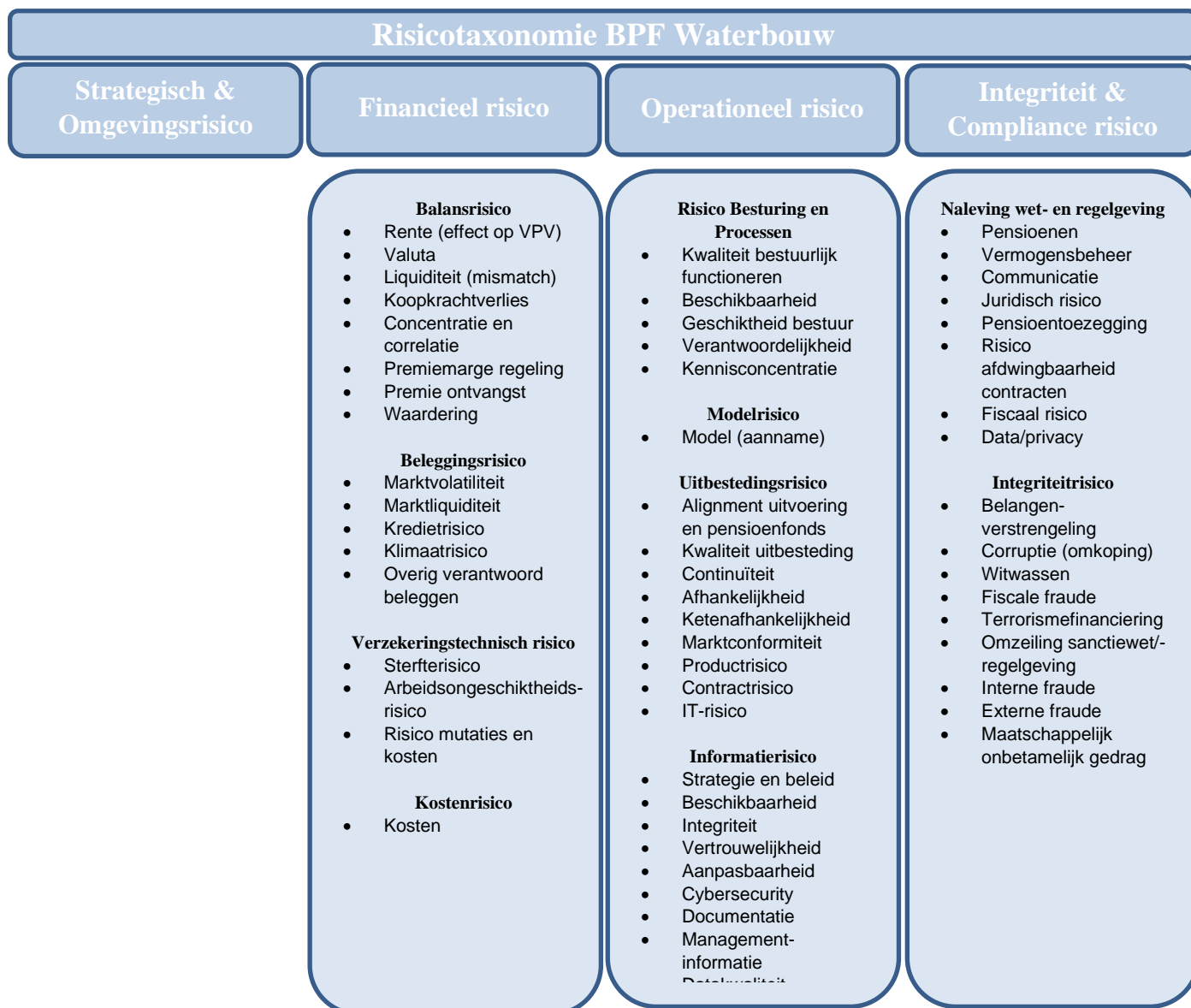
Door het jaar heen wordt de effectiviteit van de beheersmaatregelen (werking) gemonitord. Voor de financiële risico's vindt periodieke monitoring plaats aan de hand van maatstaven en vastgestelde grenzen in financiële maandrapportages en kwartaal performance en risico-rapportages. Voor het totale integraal risicobeheer wordt via het geactualiseerde risicoregister en rapportages vanuit (o.a. SLA-rapportages, ISAE 3402 en ISAE 3000) en site visits bij uitbestedingspartijen ieder kwartaal een integrale risicorapportage opgesteld. Daarbij wordt voor de verschillende risico's het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen gemonitord. Van belang is of het vastgestelde netto-risico nog steeds past binnen de risk-appetite en of de genomen beheersingsmaatregelen nog voldoen. De sleutelfunctie risicobeheer bespreekt de IRM-rapportage ieder kwartaal met het bestuur.

Tussentijds zullen naar aanleiding van eventuele onvoorziene incidenten en ontwikkelingen de beheersingsmaatregelen indien nodig worden aangepast. Zodra significante veranderingen in impact, waarschijnlijkheid of beheersing van de risico's waargenomen worden, zal het beleid bijgesteld moeten worden. Door het beleid tijdig bij te stellen, blijven de beheersmaatregelen passen bij de aard van de risico's en kan indien nodig de prioriteitstelling of zwaarte van een beheersmaatregel aangepast worden.

Minimaal ééns in de drie jaar wordt het totale integrale risicobeheer door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een Eigenrisicobeoordeling (ERB). Bij de ERB worden door het bestuur materiële scenario's bepaald die de strategische doelen kunnen bedreigen. Vervolgens worden de effecten vanuit de scenario's inzichtelijk gemaakt en wordt door het bestuur besproken of dit past binnen de gestelde risicobereidheid en of de beheersmaatregelen effectief zijn. Vanuit de ERB worden vervolgacties geformuleerd en de toezichthouder (DNB) wordt geïnformeerd via een rapportage over de totale ERB.

Risicotaxonomie voor het beoordelen van risico's

De navolgende risicotaxonomie is de basis voor identificatie van strategische risico's bij de strategische speerpunten en wordt doorlopend bijgewerkt voor opkomende risico's en jaarlijks herijkt.

2.6 Risico's van het fonds en uitwerking hiervan

Hierna volgt een kwalitatieve beschrijving van de risico's en de benadering van het bestuur. De kwantitatieve onderbouwing van vooral financiële risico's staat in de risicoparagraaf van de jaarrekening.

Financiële risico's

Renterisico

Het matching- en renterisico ontstaat als rentefluctuaties leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat. Dit ontstaat bij ontoereikende afstemming voor rentelooptijden en rentevoet tussen rentegevoelige activa en passiva (inclusief off-balance posten), waardoor verplichtingen anders reageren op renteveranderingen dan beleggingen.

Beheersing renterisico

Het bestuur hanteert in aanloop naar de Wet Toekomst Pensioenen een vaste rente-afdekking van 80%. Dit om de volatiliteit van de dekkingsgraad te verminderen.

Uitgangspunten bij dit beleid zijn:

- 20-jarige swaprente
- Afdekking verplichtingen op basis van de marktrente
- Bandbreedte voor aanpassing rente-afdekking -3% / 5%
- Bandbreedte curve -5% / 5%
- Realisatie van de aanpassing van de rente-afdekking middels een swaps-overlay is mogelijk, indien dit niet meer praktisch mogelijk is via de obligatie portefeuille.

Monitoring renterisico

Het bestuur beoordeelt periodiek of de rente-afdekking met de gekozen bandbreedte aangepast dient te worden, waarbij de actuele rentestand, de dekkingsgraad en economische vooruitzichten in ogenschouw worden genomen.

Elk kwartaal wordt middels een rapportage de feitelijke rente-afdekking (ex-ante en ex-post) afgezet tegen de verplichtingen.

Valutarisico

Vanwege het beleggen in andere valuta dan de euro en door volatiliteit van wisselkoersen is er kans op financieel nadeel door het dalen van de beleggingen in niet euro-valuta.

Beheersing valutarisico

Naar verwachting wordt op lange termijn geen extra rendement behaald door valutarisico van ontwikkelde landen te nemen. Daarom wordt het valutarisico deels afgedekt. Voor opkomende landen is de keuze gemaakt om valutarisico niet af te dekken. Het fonds is voor de aandelen ontwikkelde markten voor 75% belegd in een valutahedged aandelenfonds waarmee de gewenste mate van afdekking kan worden bereikt.

Monitoring valutarisico

Het bestuur besluit op basis van de mate van valutarisico volgens kwartaalrapportages en over uitvoering van het valuta-afdekkingsbeleid of de valuta-afdekking aangepast moet worden.

Liquiditeitsrisico

Risico van liquiditeitstekorten door onvoldoende op elkaar afstemmen van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.

- Gerelateerd aan maandelijkse onttrekkingen voor pensioenbetalingen: risico is beperkt.
- Gebruik derivaten voor afdekken van rente- en valutarisico: risico is aanzienlijk.
- Gebruik illiquide beleggingen is beperkt (circa. 20%): Nederlandse hypotheek en onroerend goed.

Beheersing liquiditeitsrisico

Bij inzet van interest rate swaps limieten stellen voor de mate waarin leverage via derivaten is toegestaan. Eind 2024 zijn er geen interest rate swaps in portefeuille. Voor illiquide beleggingen zijn strategische onder-/bovengrenzen gesteld om voldoende liquide beleggingen in de portefeuille te borgen. Staatsobligaties, credits en beursgenoteerde aandelen zijn goed verkoopbaar en liquide.

Monitoring liquiditeitsrisico

Bestuur monitort via kwartaalrapportages mate van liquiditeitsrisico (verhouding liquide/-illiquide).

Marktrisico

Risico van zodanige waardeveranderingen van de beleggingsportefeuille c.q. markverstering dat:

- Niet volledig aan verplichtingen voldaan kan worden (markvolatiliteit); en
- Beleggingen onvoldoende snel of tegen niet acceptabele prijzen kunnen worden omgezet in liquide middelen waardoor financieel nadeel (marktliquiditeit).

Het fonds neemt bewust marktrisico omdat hier, naar verwachting, een risicopremie tegenover staat. Het bestuur herijkt periodiek met behulp van een ALM-studie het strategisch beleggingsbeleid. Hierin wordt bepaald in welke mate het bestuur bereid is marktrisico te nemen in de beleggingsportefeuille.

Beheersing marktrisico

Nadat een bewuste keuze is gemaakt voor de hoeveelheid marktrisico die wordt gelopen, wordt vastgehouden aan dit beleid tot de volgende herijking.

Monitoring marktrisico

Het bestuur monitort op basis van kwartaalrapportages de verhouding van actueel gelopen marktrisico in verhouding tot het gewenste risico (risico-budget).

Kredietrisico

Risico dat een tegenpartij contractueel of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt. Dit kan ontstaan door default van een tegenpartij, daling kredietwaardigheid tegenpartij (en daarmee toename credit spread) of ontbreken van voldoende onderpand bij derivaten of securities lending.

Beheersing kredietrisico

Het fonds neemt bewust kredietrisico door het kopen van obligaties omdat hier, naar verwachting, een risicopremie tegenover staat. Periodiek wordt bij de evaluatie van de beleggingsportefeuille herijkt in welke mate het bestuur bereid is kredietrisico te nemen. Er zijn limieten gesteld op kredietratings en/of landen in de matching portefeuille.

Monitoring kredietrisico

Het bestuur monitort via kwartaalrapportages het actuele in verhouding tot het gewenste kredietrisico.

Verzekeringstechnisch risico

Risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten door onjuiste demografische aannames en grondslagen.

Beheersing verzekeringstechnisch risico

Beperking door hanteren van actuele grondslagen/prudente uitgangspunten bij premievaststelling.

Monitoring verzekeringstechnisch risico

Het bestuur monitort jaarlijks via het actuariële rapport of aannames/uitgangspunten moeten worden herzien en via het rapport van de actuariële sleutelfunctie op betrouwbaarheid/toereikendheid van de voorzieningen.

Niet-financiële risico's

Omgevingsrisico

Risico dat ontwikkelingen in de bedrijfstak Waterbouw en/of ontwikkelingen in politiek en wet- en regelgeving bedreigend kunnen zijn voor het realiseren van de fondsdoelen.

Beheersing omgevingsrisico

Het bestuur houdt ontwikkelingen in en buiten de sector scherp in het oog en er vindt met enige regelmaat overleg plaats tussen bestuur en sociale partners. Het fonds participeert actief in de Pensioenfederatie en volgt op die manier ontwikkelingen in politiek, in wet- en regelgeving op de voet.

Monitoring omgevingsrisico

Mogelijke ontwikkelingen in de sector en de gevolgen daarvan voor het fonds worden zoveel mogelijk in de vorm van scenario's doorgesproken en zo nodig wordt beleid aangepast.

Operationeel risico

Risico dat betrouwbare uitvoering en continuïteit van de uitbestede operationele processen pensioenbeheer, financiële administratie en vermogensbeheer niet gewaarborgd is.

Beheersing operationeel risico

Beperken door monitoring activiteiten waarover een maandelijkse rapportage bestuursbureau aan het bestuur.

Monitoring Operationeel risico

Het bestuur monitort periodiek via kwaliteitsrapportages (KPI-, financiële en Assurance rapportages) vanuit uitbestedingspartijen en via beoordeling vanuit het bestuursbureau daarop over de kwaliteit en continuïteit van de uitvoering en eventuele klachten vanuit deelnemers en aangesloten werkgevers.

Uitbestedingsrisico

Uitbesteding geeft het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van werkzaamheden wordt geschaad, omdat niet wordt gehandeld volgens de belangen van het pensioenfonds of dat richtlijnen/mandaten niet afdoende zijn gedefinieerd of niet worden nageleefd.

Beheersing uitbestedingsrisico

In het uitbestedingsbeleid zijn beheersmaatregelen opgenomen waarbij uitvoerders/managers periodiek kwaliteitsrapportages (KPI-rapportages, financiële rapportages en jaarlijkse Assurance rapportages) uitbrengen rapporteren over uitvoering en over eventuele klachten daarover.

Monitoring Uitbestedingsrisico

Het bestuur monitort via de kwaliteitsrapportages en stuurt zo nodig bij.

IT-risico

Risico dat bedrijfsprocessen worden verstoord door het falen van ICT voorzieningen en dat informatievoorziening onvoldoende is beveiligd.

Beheersing IT-risico

Periodieke rapportages uitbestedingspartijen over IT-risico, waaronder SLA- en niet financiële rapportages per kwartaal en jaarlijkse Assurance rapportages. Procedures voor monitoring van IT fondseigen processen, pensioenprocessen, vermogensbeheerprocessen door bestuursbureau, sleutelfunctie risicobeheer en bestuur

Monitoring IT-risico

Bestuur en bestuursbureau:

- Toetsen de mate van risicobeheersing bij de uitbestedingspartijen met het eigen IT-beleid.
- Voeren risicoanalyses uit bij uitbestedingspartijen rond het IT-risico.

Integriteitsrisico

Twijfel over de integriteit kan de reputatie van het fonds schaden. Voorbeelden van integriteitsrisico zijn het benadelen van derden, handelen met voorwetenschap en witwassen.

Beheersing Integriteitsrisico

- (Bewaking van) naleving van de gedragscode van het fonds door bestuur, medewerkers, leden van de beleggingsadviescommissie en adviseurs vermogensbeheer.
- Check op voldoen gedragscode vermogensbeheerders en pensioenuitvoerder aan fondseisen.
- Regelmatige toets van het deelnemersbestand door de pensioenuitvoerder in het kader van de naleving van sanctiewetgeving conform handleiding sanctiewetgeving DNB.

Monitoring Integriteitsrisico

Het bestuur monitort via rapportages dat het integriteitsrisico wordt beheerst en stuurt zo nodig bij.

Juridisch risico (naleving wet- en regelgeving)

Het risico dat reglementen, statuten of gevoerd beleid niet conform wet- en regelgeving is.

Beheersing juridisch risico

Het bestuursbureau van het fonds beschikt over voldoende juridische kennis om dit risico te ondervangen of om vast te stellen wanneer specifieke juridische expertise moet worden ingekocht.

Monitoring juridisch risico

Door eigen invulling, het actieve lidmaatschap van de Pensioenfederatie en door het eventueel inhuren van specifieke expertise vindt door het bestuur beheersing plaats van het juridisch risico.

3. FINANCIËLE OPZET

3.1 ALM-studie en (aanvangs)haalbaarheidstoets

Het realiseren van de doelstellingen en ambities zoals genoemd onder 1.4 van deze nota vereist een solide financiële opzet. De belangrijkste bouwstenen daarbij zijn het premiebeleid, het toeslagenbeleid en het beleggingsbeleid.

Het is aan het bestuur van BPFWB om het beleggingsbeleid zodanig op het toeslagenbeleid en het premiebeleid aan te sluiten dat de realisatie van de doelstellingen optimaal kan plaatsvinden. Daarbij dienen de belangen van de verschillende stakeholders bij BPFWB, actieve deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en de werkgevers op een evenwichtige wijze te worden behartigd. Ook dient de risicohouding en de risicodraagkracht bij die inrichting van het beleggingsbeleid te worden betrokken.

De basis voor de financiële opzet wordt gevormd door een periodiek, in ieder geval eens in de drie jaar, onder begeleiding van een externe deskundige uit te voeren ALM-studie. In afwijking hiervan heeft het bestuur besloten om, tot de invoering van de Wet Toekomst Pensioenen, de beleggingsmix (financiële opzet) constant te houden en dus daartoe geen ALM-studie meer uit te voeren. Met behulp van de ALM-studie wordt geanalyseerd en vastgelegd welk risico in de vorm van kans op korting, omvang van korting, premiehoogten en toeslagkansen het bestuur bereid is te nemen. Deze risicohouding wordt vervolgens afgestemd met en ter bevestiging voorgelegd aan sociale partners.

Het uiteindelijke product van de ALM-studie is een strategische beleggingsportefeuille, bestaande uit een strategische allocatie naar beleggingscategorieën binnen de vastgestelde risicohouding. Daarbij is sprake van een verdeling naar hoofdcategorieën (aandelen, vastrentende waarden en onroerend goed) en een verdeling in subcategorieën. Deze portefeuille en de samenstelling van de huidige en toekomstige verplichtingen vormt de basis voor het risicobudget. Dit budget wordt door een extern bureau berekend.

(Aanvang)haalbaarheidstoets

Naast deze ALM-studie wordt jaarlijks, in overeenstemming met de Pensioenwet en het Besluit FTK, een haalbaarheidstoets uitgevoerd. Hierbij wordt, gebruikmakend van de voorgeschreven stochastische scenario'set en het strategische beleggingsbeleid vastgesteld of BPFWB over een periode van 60 jaar naar verwachting de ambitie realiseert en of dit gebeurt met een aanvaardbaar risico.

Wanneer belangrijke wijzigingen aan de orde zijn in de pensioenregeling wordt een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Indien belangrijke wijzigingen in de economische omgeving zich voordoen die op lange termijn van wezenlijke invloed kunnen zijn op de financiële positie van BPFWB wordt een tussentijdse ALM-studie uitgevoerd om te bezien of het (beleggings-)beleid van BPFWB moet worden aangepast.

Het resultaat van deze studies kan aanleiding zijn om het beleid van BPFWB (zowel toeslagenbeleid, premiebeleid als beleggingsbeleid) te herzien. Deze eventuele wijzigingen zullen in een gewijzigde ABTN worden vastgelegd.

3.2 Actuariële grondslagen

BPFWB hanteert de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde overlevingstafel, op dit moment Prognosetafel AG2022, met correctie voor ervaringssterfte, partnerfrequenties en rekening houdend met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen. De gehanteerde overlevingstafel wordt jaarlijks, per ultimo jaar, aangepast aan de dan meest recente versie. Voor wezenpensioen, arbeidsongeschiktheidsrisico en kosten worden opslagen toegepast.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de actuariële grondslagen. Deze grondslagen worden toegepast bij de berekening van de technische voorzieningen, de pensioenpremies en de sekseneutrale actuariële factoren voor de keuzemogelijkheden in de pensioenregeling en afkoop kleine pensioenen.

De gehanteerde grondslagen en hun laatste herijkings- dan wel toetsingsmoment zijn in onderstaande tabel weergegeven:

Parameter	Invulling	Laatste toetsing	Volgende toetsing
Overlevingstafel	Prognosetafel AG2024	2024	2026
Ervaringssterfte	ES Waterbouw	2024	2027
Reservering voor kosten	2,7%	2024	2025
Leeftijdsverschil mv/vm	3 / -3	2024	2027
Partnerfrequentie	CBS 2023	2024	2027
Opslag wezenpensioen	3,0%	2024	2027
Invaliditeit	0,1%	2024	2027

De actuariële grondslagen (inclusief opslag voor toekomstige uitvoeringskosten) worden periodiek, minimaal eens per 3 jaar getoetst én bij publicatie van een nieuwe overlevingstafel door het Actuarieel Genootschap (AG).

Berekening van de technische voorzieningen

De Technische Voorzieningen (TV) worden jaarlijks per balansdatum 31 december berekend op basis van de grondslagen als vermeld in Bijlage 1. De TV voor het ouderdoms- en partnerpensioen worden gesteld op de contante waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken op balansdatum verhoogd met een opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en een opslag voor wezenpensioen.

De TV bevatten daarnaast de voorziening voor de spaarpensioenregeling. Deze voorziening bestaat uit de opgebouwde pensioenspaarkapitalen voor de (gewezen) deelnemers.

Ook is in de TV begrepen een voorziening uitlooprisico arbeidsongeschiktheid, gelijk gesteld aan 0,1% van de (netto) technische voorziening..

De Spaarpensioenregeling is per 1 januari 2019 aangepast en hierdoor is de bestaande voorziening (per 31 december 2018) vrijgevallen. Op basis van het reglement wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend. De voorziening rentebijbeschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

Hiermee valt elk jaar een deel van de voorziening rendementsbijbeschrijving vrij ter dekking van de rendementsbijbeschrijving. Een negatieve voorziening wordt op nihil gesteld waarbij het negatieve rendement die dit veroorzaakt wel wordt meegenomen naar de volgende jaren.

Actuariële factoren voor keuzemogelijkheden pensioenregelingen

Voor de keuzemogelijkheden in de pensioenregelingen worden op basis van de actuariële grondslagen (Bijlage 1) actuariële factoren vastgesteld. De factoren worden opgenomen in de pensioenreglementen van BPFWB. Deze actuariële factoren worden periodiek getoetst.

3.3 Waarderingsgrondslagen van de balans

Onderstaand is de balans van BPFWB weergegeven.

ACTIVA	PASSIVA
BELEGGINGEN Onroerende zaken Aandelen Obligaties Hypotheken Derivaten LDI-fondsen	EIGEN VERMOGEN TECHNISCHE VOORZIENINGEN Voorziening pensioenverplichtingen Voorziening rendementsbijbeschrijving
VLOTTENDE ACTIVA Premies Overige vorderingen	KORTLOPENDE SCHULDEN Uitkeringen Overige schulden
LIQUIDE MIDDELEN	

De balansposten die in het kader van het financiële beleid van belang zijn worden nader toegelicht.

Beleggingen

De waardering van de diverse beleggingscategorieën is als volgt:

- Onroerende zaken via participaties bestaan uit deelnemingen in maatschappijen die beleggen in onroerende zaken. Deze worden gewaardeerd op het aandeel van BPFWB in het eigen vermogen van de betrokken maatschappij.

- Aandelen worden gewaardeerd tegen marktwaarde per balansdatum. De participaties in aandelenfondsen worden opgenomen tegen intrinsieke waarde.
- Obligaties worden gewaardeerd tegen marktwaarde per balansdatum verhoogd met de lopende rente. De participaties in obligatiefondsen worden opgenomen tegen intrinsieke waarde.
- Hypotheken worden gewaardeerd op basis van discounted cash flow met een discountingsvoet die aansluit bij de hypotheekrente. De participaties in hypotheekfondsen worden opgenomen tegen intrinsieke waarde.
- Derivaten bestaan uit uitstaande valutatermijntransacties die worden gebruikt ter afdekking van het valutarisico. Deze worden gewaardeerd op marktwaarde.
- LDI-fondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde (marktwaarde).

Eventuele aandelen en obligaties in vreemde valuta worden omgerekend naar de koers per balansdatum. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde koersresultaten worden ten gunste dan wel ten laste van het resultaat gebracht.

Technische Voorzieningen (TV)

De TV zijn de op basis van actuariële grondslagen berekende contante waarde van de pensioenaanspraken, waarop per balansdatum op grond van het reglement rechten zijn verkregen. Voor de actuariële grondslagen en de berekeningswijze van de TV verwijzen wij naar hetgeen is opgenomen onder 3.2 van deze nota.

Vlottende activa, Kortlopende schulden en Liquide middelen

De vlottende actieve, kortlopende schulden en de liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde waarbij voor vorderingen geldt dat dit is geschied onder aftrek van een eventuele voorziening voor oninbaarheid.

3.4 Premiebeleid

De premie is (naast het resultaat op beleggingen) de belangrijkste bron voor de financiering van pensioenaanspraken. Voor nieuwe aanspraken is een kostendekkende premie verschuldigd als bedoeld in artikel 128 Pensioenwet.

De kostendekkende premie bevat:

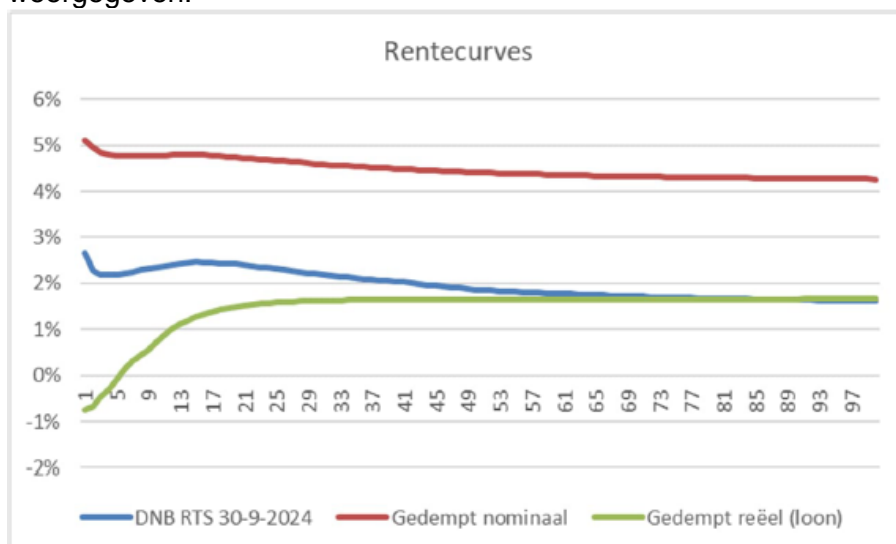
- a) de jaarinkoop voor ouderdoms- en partnerpensioen, alsmede de te vormen spaarkapitalen in het kader van de spaarpensioenregeling en de overgangsregeling;
- b) de premies voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico;
- c) kostenopslagen;
- d) solvabiliteitsopslag

De kostenopslagen bestaan uit de opslagen voor toekomstige en jaarlijkse uitvoeringskosten. De hoogte van deze opslagen staan vermeld in bijlage 1. De solvabiliteitsopslag zorgt ervoor dat door de inkoop van de nieuwe aanspraken de dekkingsgraad op het benodigde peil (vereist eigen vermogen) blijft / komt.

De kostendekkende premie wordt vastgesteld op basis van de verwacht rendement methode. Hierbij geldt als uitkomst, de hoogste uitkomst van één van de volgende twee methoden: 1) met gebruikmaking van de nominale rentecurve, 2) met gebruikmaking van de reële rentecurve, op basis loonindex. Voortkomende uit het advies Commissie Parameters

van 30 november 2022 dient het in de verwacht rendementscurve ingerekende aandelenrendement verlaagd te worden. Pensioenfondsen is daarbij de mogelijkheid geboden om voor het jaar 2024 eenmalig de ingerekende rekenrente (verwacht rendement op vastrentende waarden) opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar. Daarmee kan gedurende de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel de premie stabiel gehouden worden. Derhalve zijn de rentecurves opnieuw vastgesteld.

In de onderstaande grafiek (30 september 2024) zijn de gehanteerde rentecurves weergegeven:

Het pensioenfonds hanteert de maximale parameters van de Commissie Parameters,

De zuiver kostendeckende premie wordt op eenzelfde wijze bepaald als de kostendeckende premie hierboven. In plaats van de verwacht rendementmethode wordt echter de DNB rentetermijnstructuur gehanteerd voor de bepaling van de jaarinkoop voor ouderdoms- en partnerpensioen.

Voor de feitelijke premie bedraagt de minimale premie 17,2%. Van deze minimale premie is door het bestuur in 2023, 2024 en 2025 gemotiveerd afgeweken.

Er is door sociale partners geen maximale premie vastgesteld. BPFWB heeft als beleid dat geen premiekorting wordt verleend.

De feitelijke jaarlijks vast te stellen (verschuldigde) premie wordt getoetst op kostendeckendheid. Hierbij wordt 30 september van het voorgaande jaar als toetsingsmoment gehanteerd (premie 2025 is getoetst naar de situatie per 30 september 2024, het moment van vaststelling van de premie). Uitgangspunt van het bestuur is dat de premie voldoende is om de inkoop van de pensioenverplichtingen te dekken. Het bestuur acht hierbij in principe een (7-jaars) gemiddelde premiedekkingsgraad van 100% evenwichtig. Bij een lagere gemiddelde premiedekkingsgraad heeft het bestuur de mogelijkheid om de toeslag voor (actieve) deelnemers en de toeslag voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden anders vast te stellen (gedifferentieerde toeslagverlening) – indien zij, rekening houdend met alle omstandigheden, de

premiedekkingsgraad onevenwichtig vindt – waarmee de evenwichtigheid wordt hersteld en (alsnog) aan de toetsing wordt voldaan.

Een (aangesloten) werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste gegevens die nodig zijn om de pensioenregeling uit te kunnen voeren en derhalve ook om een juiste afdracht van de premie te kunnen vaststellen. De opzet van het systeem is zodanig dat de werkgever in periodes van 4 weken of maandelijks de basisgegevens voor de toekenning van rechten aan de individuele deelnemers elektronisch aan BPFWB verstrekt. Op basis hiervan bepaalt en factureert BPFWB de premie. Bij uitblijven van betaling wordt de inning van de premie in beginsel uit handen gegeven en is de debiteur de wettelijke rente verschuldigd. In de vergadering van het bestuur worden eventuele debiteuren en de genomen acties besproken.

Ieder jaar wordt door BPFWB een aantal looncontroles uitgevoerd bij werkgevers. Bij de selectie van werkgevers waar een looncontrole plaats moet vinden worden de volgende aspecten meegewogen: het risico op wanbetaling, het aantal fouten geconstateerd bij die werkgever en wanneer de laatste looncontrole heeft plaatsgevonden. De looncontroles zijn uitbesteed aan een extern, daarin gespecialiseerd, bureau. Een samenvatting van de rapportage van de looncontroles wordt besproken in het bestuur.

3.5 Toeslagen- en kortingenbeleid

Toeslagenbeleid

BPFWB kent een toeslagenbeleid met een voorwaardelijk karakter. Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die BPFWB behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft BPFWB geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening.

Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden jaarlijks te verhogen conform de loonstijging CAO Waterbouw. Onder 'loonstijging CAO Waterbouw' wordt in dat kader verstaan de procentuele stijging van het loon in de CAO Waterbouw in de periode van 30 december van het vorige boekjaar tot 30 december van het boekjaar met een maximum van 5%. Het bestuur heeft de mogelijkheid om de toeslag voor (actieve) deelnemers en de toeslag voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden anders vast te stellen (gedifferentieerde toeslagverlening). Zie hiervoor in paragraaf 3.4.

De toeslag wordt door het bestuur toegekend indien het verlenen van een toeslag volgens de wet- en regelgeving mag en in de mate waarin dit volgens die normen mag. Dit betekent dat toeslagverlening plaats kan vinden als BPFWB beschikt over een beleidsdekkingsgraad van tenminste 110% en de toeslag voldoet aan het wettelijke vereiste (artikel 137 PW) van toekomstbestendigheid. Vanaf 110% kan het bestuur besluiten om gedeeltelijke of gehele toeslagverlening toe te kennen, voor zover deze toekomstbestendig is. In principe wordt de hoogte van de toeslag vastgesteld door lineair te interpoleren tussen 110% en de TBI-grens.

Indien in voorgaande jaren een toeslag niet of niet volledig is toegekend zal deze alsnog worden toegekend indien de beleidsdekkingsgraad van BPFWB dit op basis van de wettelijke regels mogelijk maakt (inhaaltoeslag). Dit beleid geldt eerst vanaf 1 januari 2015 en dat betekent dat eerst een eventueel gemiste toeslag over 2015 kan worden ingehaald.

De vaststelling of en in welke mate een toeslag kan worden verleend vindt uiterlijk plaats in april van het jaar volgend op het jaar waarop de toeslag betrekking heeft. Op die manier kan bij de vaststelling rekening worden gehouden met de definitief vastgestelde beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar. Indien wordt besloten tot het verlenen van een toeslag, wordt deze verleend met terugwerkende kracht naar 1 januari van het jaar over de op 1 januari bestaande aanspraken.

Kortingenbeleid

Een eventueel noodzakelijke korting op grond van artikel 140 PW (6 jaar achtereenvolgend een beleidsdekkingsgraad beneden de minimaal vereiste dekkingsgraad) wordt uitgesmeerd over maximaal de in het herstelplan gehanteerde termijn (maximaal 10 jaar). BPFWB heeft nog geen beleid vastgesteld voor de wijze waarop kortingen worden toegepast en op welke wijze wordt rekening gehouden met evenwichtige belangen van alle groepen (gewezen) deelnemers.

Daarnaast is een korting noodzakelijk op grond van artikel 138 PW wanneer BPFWB op grond van de beleidsdekkingsgraad op 31 december van een jaar niet binnen 10 jaar het vereist eigen vermogen kan halen op grond van het herstelplan. De korting wordt uitgesmeerd over maximaal de in het herstelplan gehanteerde termijn (maximaal 10 jaar).

BPFWB heeft nog geen beleid vastgesteld ten aanzien van het eventueel inhalen van kortingen, mede gelet op het feit dat (nog) geen sprake is geweest van kortingen bij BPFWB.

3.6 Minimaal vereist eigen vermogen en vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen (conform artikel 11 Besluit FTK) en het vereist eigen vermogen (conform artikel 12 Besluit FTK) worden uitgedrukt in een percentage van de TV.

Het minimaal vereist eigen vermogen bestaat uit de volgende elementen:

- Vermogen voor het te lopen beleggingsrisico: 4% van de Technische Voorzieningen
- Vermogen voor het risico bij overlijden: 0,3% van het aanwezige risicokapitaal bij overlijden
- Vermogen voor het risico van arbeidsongeschiktheid: 18% van de in het vorige boekjaar geboekte premies. De uitkomst hiervan wordt vermenigvuldigd met de verhouding tussen schades die voor eigen rekening komen (dus na aftrek van het herverzekerde deel) en de bruto schaden in de voorlaatste drie boekjaren.

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds. Het vereist eigen vermogen is gelijk aan de technische voorzieningen verhoogd met een opslag. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen hanteert BPFWB het standaardmodel van DNB waarin rekening wordt gehouden met:

- a) het renterisico;
- b) het aandelen- en vastgoedrisico;
- c) het valutarisico;
- d) het grondstoffenrisico;
- e) het kredietrisico;
- f) het verzekeringstechnisch risico;
- g) het liquiditeitsrisico;
- h) het concentratierisico;
- i) het operationeel risico;
- j) het actief beheer.

4. Beleggingsbeleid

4.1 Doelstelling beleggingsbeleid

Doelstelling van het beleggingsbeleid is de toevertrouwde middelen zo goed mogelijk te beleggen. Dit met in achtneming van de na overleg met sociale partners en fondsorganen bepaalde risicohouding binnen de grenzen van de prudent person regel. Hierbij spelen veiligheid, kwaliteit, risicodiversificatie, duurzaamheid en maatschappelijke acceptatie een belangrijke rol.

Uitgangspunt bij het vaststellen van de beleggingsportefeuille zijn de aard en omvang van de verplichtingen, het gewenste risicoprofiel en de eisen die voortvloeien uit de pensioenwetgeving.

Voor het pensioenfonds is de primaire doelstelling: het zorgen voor een goed en betrouwbaar pensioen voor zijn deelnemers tegen een betaalbare premie.

Het is onze visie dat daar waar verantwoord beleggen bijdraagt aan deze lange termijn doelstelling het opnemen van verantwoord beleggen in ons beleggingsbeleid onderdeel is van onze fiduciaire verantwoordelijkheid.

4.2 Organisatie beleggingen

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het strategisch beleggingsbeleid. Daaronder wordt onder meer verstaan:

- de organisatie van het beleggingsproces;
- het vaststellen van het risicoprofiel;
- de strategische allocatie en bijbehorende bandbreedtes;
- de keuze van benchmarks;
- de bewaking van het beleggingsproces.

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleggingsbeleid. Daaronder wordt onder meer verstaan:

- implementatie en uitvoering beleggingsbeleid;
- formulering beleggingsmanda(a)t(en);
- selectie vermogensbeheerder(s);
- implementatie beleggingsfonds(en);
- monitoring vermogensbeheer;
- regelmatige evaluatie correcte uitvoering door vermogensbeheerders.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie (BAC) heeft een adviserende rol inzake het strategisch beleggingsbeleid, eventuele korte termijn beleggingsallocatie en, desgevraagd door het bestuur, monitoring ten behoeve van het bestuur. Daarnaast kan zij naar inzicht van het bestuur worden geraadpleegd op specifieke uitvoeringsvraagstukken.

Vermogensbeheerders

Er kunnen externe vermogensfondsen worden gecontracteerd voor de uitvoering van het in het Beleggingsbeleid vastgelegde beleid. Elke vermogensbeheerder is vrij om binnen de in het betreffende beleggingsfonds geformuleerde richtlijnen c.q. randvoorwaarden te beleggen.

Er wordt getoetst of de aangestelde vermogensbeheerders zich houden aan de overeengekomen richtlijnen c.q. randvoorwaarden. Er wordt periodiek beoordeeld of zij voldoen aan alle gestelde eisen.

Per 1 januari 2019 is BMO (thans CTI) aangesteld voor het beheer van de matching portefeuille voor de afdekking van het renterisico (met uitzondering van hypotheke). Daarnaast doet CTI ook de beleggingsadministratie en de performance en risicometing.

Custodian

De custodian is verantwoordelijk voor het bewaren van de stukken van de interne portefeuille en het administreren van deze beleggingen.

4.3 Investment beliefs

In 2017 is een update van de investment beliefs gemaakt. Bij het vaststellen van het beleggingsbeleid baseert BPFWB zich op onderstaande investment beliefs:

1. Integraal balansmanagement vormt de basis van het beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid dient zowel de nominale verplichtingen als de toeslagambitie te reflecteren. Naast het zorgdragen voor nominale zekerheid heeft het pensioenfonds de ambitie om de koopkracht van de (toekomstige) uitkeringen te behouden. Een samenstel van verschillende beleggingscategorieën kan deze ambitie doen realiseren.

2. BPFWB is een lange termijn belegger

Als pensioenfonds met langjarige verplichtingen hebben wij de voorkeur voor een beleggingsstrategie met een lange termijn focus. De strategische verdeling bepaalt het rendement. De kern van het beleggingsbeleid betreft dan ook de ALM-analyse en de daaruit voortvloeiende strategische allocatie, waar binnen de bandbreedte in beperkte mate van kan worden afgeweken.

3. Het nemen van risico op financiële markten wordt beloond

BPFWB neemt alleen risico's wanneer het verwacht dat de nettorendement-risicoverhouding van de portefeuille verbetert en de kans op realiseren van de doelstelling toeneemt.

4. Diversificatie zorgt voor spreiding van het beleggingsrisico

Het bestuur streeft altijd diversificatie na. Dit effect treedt op wanneer beleggingen niet gelijktijdig stijgen en dalen. Door dit effect is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Het minimale strategisch gewicht voor een assetcategorie is circa 5% bij aanvang.

5. Passief tenzij

BPFWB belegt passief, vanuit de gedachte dat financiële markten in de regel efficiënt zijn. Hierbij dient onderscheid te worden gemaakt tussen de ontwikkelde markten en de emerging markets.

Op lange termijn verslaan van de markt is in veel markten een moeilijke zaak, en omdat actief beheer duurder is dan passief beheer, geldt als default voor het beleggingsbeleid

passief beheer. Er kunnen echter situaties zijn waarbij passief beleggen niet tot de mogelijkheden behoort vanwege het gebrek aan kwalitatief goede belegbare passieve alternatieven om tot de gewenste portefeuillesamenstelling (duration en landenrisico) te komen. Daarnaast geldt dat in sommige omstandigheden passieve alternatieven inherent risicovoller kunnen zijn. In dat soort situaties kan actief beheer de voorkeur verdienen.

6. Voor illiquide beleggingen dient een risicopremie te worden ontvangen

Het pensioenfonds kan, teneinde additioneel rendement in de vorm van een risicopremie te behalen, een deel van het vermogen beleggen in vastgoed, mits een risicopremie wordt ontvangen en de liquiditeit niet in het gedrang komt.

7. Het nemen van valutarisico wordt op lange termijn niet beloond

Valutarisico wordt grotendeels afgedekt, waarbij tegenover elkaar kunnen worden afgewogen kosten, beheersbaarheid en beslag op het risicobudget.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt bij aan een verbetering van het rendementsrisicoprofiel van de beleggingsportefeuille

Het pensioenfonds heeft de visie dat bedrijven, die voldoende aandacht besteden aan milieu, sociale omstandigheden en goed bestuur, op langere termijn een beter rendement laten zien dan bedrijven, die hier niet bewust mee omgaan. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een vorm van risicomangement.

9. Het beleggingsbeleid is eenvoudig en uitlegbaar

Wij beleggen alleen in beleggingscategorieën die we begrijpen en kunnen uitleggen. Daarnaast dient de informatie beschikbaar te zijn.

10. Governance

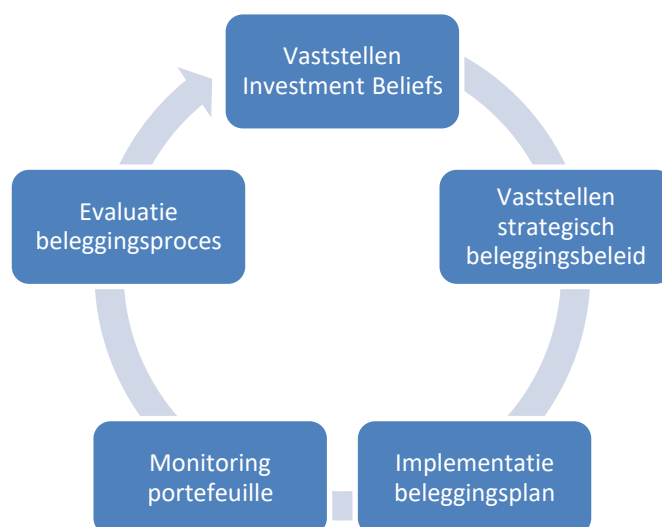
Een toegesneden organisatie en beheerst beleggingsproces zijn voorwaarden voor een succesvol beleggingsbeleid.

11. Kostenstructuur

Het bestuur streeft er naar om producten met een beperkte kostenstructuur in de portefeuille op te nemen, omdat dit bijdraagt aan het pensioenresultaat en het vertrouwen.

4.4 Beleggingscyclus

Het beleggingsproces dat het pensioenfonds hanteert ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

Stap 1 Vaststellen investment beliefs

In de eerste stap van het beleggingsproces worden de belangrijkste uitgangspunten voor het beleggingsbeleid vastgesteld, te weten de risicohouding en de investment beliefs. Daarnaast wordt per individuele beleggingscategorie een investment case opgesteld waarin het product, de doelstelling/rendementsverwachting, de risico's die daarmee gepaard gaan en de beleggingsrichtlijnen beschreven zijn. Er zal een evaluatie plaatsvinden minimaal om de drie jaar.

Stap 2 Vaststellen strategisch beleggingsbeleid

In de tweede stap van het beleggingsproces wordt het strategisch beleggingsbeleid vastgesteld. Het beleid bestaat naast het strategisch kader ook uit de uitkomsten van de ALM studie en de uitgangspunten van het risicobeleid. Het uiteindelijke product van de ALM-studie is een strategische beleggingsportefeuille, bestaande uit een strategische allocatie naar beleggingscategorieën binnen de vastgestelde risicohouding, investment beliefs en investment cases. Daarbij is sprake van een verdeling naar hoofdcategorieën (aandelen, vastrentende waarden en onroerend goed) en een verdeling in subcategorieën. Deze portefeuille en de samenstelling van de huidige en toekomstige verplichtingen vormt de basis voor het risicobudget.

Het bestuur heeft, ter beoordeling van de ALM uitkomsten, de volgende kwantitatieve uitgangspunten geformuleerd die het ambitie- en gewenste risicoprofiel van BPFWB het beste vertalen:

- De pensioenen moeten naar verwachting over een periode van 5 jaar gemiddeld minimaal 100% van hun koopkracht behouden;
- De kans dat de pensioenen moeten worden gekort mag over een periode van 5 jaar maximaal 5% zijn. Deze korting wordt uitgesmeerd over een periode van 10 jaar, waarbij jaarlijks zal worden beoordeeld of de korting nog toegepast dient te worden.

Geaccepteerd wordt dat deze ambities niet op ieder moment haalbaar zijn. Zo zal bij lagere dekkingsgraden de kans op korten hoger zijn dan de geformuleerde ambitie.

In de reglementen is opgenomen dat de pensioenrechten en -aanspraken in principe zodanig verminderd kunnen worden ('korten') dat de nominale dekkingsgraad na korten - rekening houdend met het verwachte overrendement op de beleggingen, het resultaat op premies en uitkeringen - zich na 10 jaar weer op het niveau van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) bevindt.

Elk jaar dient er een beleggingsplan opgesteld worden. Elk jaar resulteert het proces van portefeuilleconstructie in een normportefeuille die wordt opgenomen en beschreven in het jaarlijkse beleggingsplan.

Stap 3 Implementatie beleggingsplan

De volgende stap is om het beleggingsplan te implementeren en de uitvoering hiervoor te regelen. Het bestuur maakt de keuze of ten aanzien van een bepaalde asset(sub)categorie een beleggingsmandaat wordt gegeven op basis van actief of passief beheer zoals in de investment beliefs en investment case omschreven. Het mandaat kan bestaan uit participaties in een bestaand (beursgenoteerd c.q. niet-beursgenoteerd) beleggingsfonds. Het

proces om te komen tot een keuze voor een vermogensbeheerder is beschreven in het Uitbestedingsbeleid.

Per geval wordt bekeken of en op welke wijze bij een wisseling van vermogensbeheerder transitie management moet worden toegepast. De kerndoelstellingen van transitie management zijn:

- Risicobeheersing;
- Kostenreductie;
- Operationele efficiëntie;
- Transparantie.

Een transitie manager begeleidt het gehele transitieproces, van 'pre-trade' tot en met de settlement van de laatste order, afsluitend met een 'post-trade' analyse.

Stap 4 Monitoring portefeuille

Na de implementatie vindt monitoring plaats. De richtlijnen zoals opgenomen in het beleggingsplan en de afspraken met de managers worden gecontroleerd door het bestuur en de vermogensbeheerder(s). Gedurende het jaar vindt, binnen de geldende beleidskaders, bijsturing in de vorm van portefeuilleaanpassingen plaats.

Stap 5 Evaluatie beleggingsproces

In de vijfde stap worden de verschillende stappen van het beleggingsproces geëvalueerd. De evaluatie van stap 1 en 2 vindt in principe elke drie jaar plaats. Voor de overige stappen geldt een jaarlijkse evaluatie.

4.5 Risicomanagement

In alle fasen van het beleggingsproces is er sprake van risico's die moeten worden beheerst. Daarnaast is er in de beleggingsportefeuille sprake van verschillende soorten risico's. Voor de verschillende stappen van het beleggingsproces zijn risico's geïdentificeerd waarvoor, na inschatting van de waarschijnlijkheid en omvang, bijbehorende beheersmaatregelen zijn vastgesteld. Op basis van monitoring en periodieke verslaglegging wordt aan het gehele bestuur gerapporteerd over risicomanagement.

Integraal risicomanagement is het aandachtsgebied van de sleutelfunctie risicobeheer. Er is sprake van een wisselwerking tussen de activiteiten van het risico-overleg en de BAC. Hierbij richt de BAC zich primair op de financiële risico's en het risico-overleg zich primair op de niet financiële risico's.

Een beschrijving van de inrichting van het risicomanagement(proces) treft u aan onder 2.3 van deze ABTN. Daar wordt ook ingegaan op de specifieke risico's (zowel financiële als niet-financiële risico's) en hoe deze worden beheerst. Een nadere uitwerking is opgenomen in het integraal risicomanagementbeleidsplan.

BPFWB voert, in het kader van artikel 18b van het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen, ten minste eens per drie jaar een eigenrisicobeoordeling uit (voor het eerst in 2022). De eigenrisicobeoordeling heeft tot doel om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de strategie van BPFWB, de materiële risico's die BPFWB kunnen

bedreigen en de mogelijke consequenties van die risico's voor de financiële positie van BPFWB en de pensioenrechten c.q. -aanspraken van pensioengerechtigden en (gewezen) deelnemers. De eigenrisicobeoordeling maakt integraal deel uit van de strategie van BPFWB.

De eigenrisicobeoordeling vindt in beginsel plaats aansluitend op iedere nieuwe ALM-studie. Daarnaast wordt ten minste in de volgende situaties een (gedeeltelijke) eigenrisicobeoordeling uitgevoerd:

- Aansluitend op een aanvangshaalbaarheidstoets;
- Bij wijziging van het financieel crisisplan;
- Aansluitend op significante wijzigingen in de strategische doelstellingen, de risicobereidheid, de risicomangement governance of de uitgevoerde pensioenregeling;
- Bij andere significante wijzigingen (zoals fusie, wijziging relevante wet- en regelgeving, wijziging uitbestedingspartner etc.).

Het bestuur beslist op basis van gedegen onderzoek wanneer sprake is van een significante wijziging. Een significante wijziging kan zich bijvoorbeeld voordoen bij: de uitgevoerde pensioenregelingen, het strategisch beleggingsbeleid, de situatie van de bijdragende ondernemingen, operationele wijzigingen of uitbesteding.

De eigenrisicobeoordeling wordt uitgewerkt (uitvoering en vastlegging) door de sleutfunctie risicobeheer. De formele vastlegging ligt bij het bestuur. Binnen twee weken na vaststelling of wijziging van de eigenrisicobeoordeling, wordt de vastlegging hiervan aan DNB verzonden. De vastlegging van de eigenrisicobeoordeling is een zelfstandig leesbaar document met gerichte verwijzingen naar andere documenten.

De eigenrisicobeoordeling bestaat uit:

- Een beschrijving van de methoden waarover BPFWB beschikt om de risico's te detecteren en te beoordelen waaraan het pensioenfonds op korte en op lange termijn is of kan worden blootgesteld en die gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheid van BPFWB om aan haar verplichtingen te voldoen;
- Een beschrijving van de wijze waarop de eigenrisicobeoordeling in het managementproces en de besluitvormingsprocessen van BPFWB is geïntegreerd;
- Een beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheer. Dit betreft de beoordeling van de toetsing van de mitigerende maatregelen zoals beschreven in het risicomangementbeleid;
- Een beoordeling van de totale financieringsbehoefte van BPFWB met, indien van toepassing, een beschrijving van het herstelplan;
- Een beoordeling van de risico's voor de aanspraak- en pensioengerechtigden met betrekking tot hun pensioenaanspraken en -rechten en de effectiviteit van eventuele corrigerende maatregelen. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden tot toeslagverlening en de mogelijkheden tot vermindering van de pensioenaanspraken en -rechten (de mate, onder welke voorwaarden en door wie);
- Een kwalitatieve beoordeling van de mechanismen ter bescherming van de pensioenuitkeringen, waaronder eventuele garanties van de werkgevers en herverzekering;
- Een kwalitatieve beoordeling van de operationele risico's;
- Indien bij de beleggingsbeslissingen rekening wordt gehouden met milieu-, sociale en governancefactoren, een beoordeling van nieuwe of opkomende risico's, met inbegrip

van risico's die met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu verband houden, sociale risico's en risico's in verband met waardevermindering van activa als gevolg van veranderende regelgeving.

De resultaten van de eigenrisicobeoordeling worden in aanmerking genomen bij het nemen van strategische beslissingen. Hiertoe wordt bij strategische beslissingen in notulen bij bestuursbesluiten en bestuurlijke evaluaties expliciet aandacht besteed aan de relatie met de risicobereidheid van het pensioenfonds en de resultaten van de eigenrisicobeoordeling.

4.6 Strategische allocatie

Het bestuur laat in principe elke drie jaar een op Asset Liability Management (ALM) gebaseerde studie uitvoeren als basis voor het vaststellen van het strategisch beleggingsbeleid.

Uit de in eind 2021 uitgevoerde ALM-studie, die in samenwerking met Willis Towers Watson is verricht, resulteerde de volgende strategische beleggingsportefeuille.

Beleggingscategorie	Strategische assetallocatie
Aandelen	40%
Onroerend goed	10%
Return portefeuille	50%
LDI portefeuille	40%
Hypotheken	10%
Matching portefeuille	50%

4.7 Rente-afdekkingsbeleid

Het bestuur hanteert als uitgangspunt dat rentestanden zich bewegen rond een lange termijn gemiddelde (mean reversion).

Om te voorkomen dat, in een situatie waarin de actuele rente lager is dan het lange termijn gemiddelde een verwachte toename van de dekkingsgraad uit hoofde van stijging van de rente, grotendeels wordt teniet gedaan door de mate van rente-afdekking (en omgekeerd), heeft het bestuur besloten tot een dynamische rente-afdekkingsstrategie.

Op basis van de ALM-studie van eind 2021 heeft het bestuur besloten tot het hanteren van een dynamische rente-afdekkingsstrategie. Hierbij wordt de volgende staffel gehanteerd:

Marktrente	Afdekking
< 0,0%	20%
0,0% - 0,5%	28%
0,5% - 1,0%	36%
1,0% - 1,5%	44%
1,5% - 2,0%	52%
2,0% - 2,5%	60%
>2,5%	68%

Gegeven de wens van het bestuur om de dekkingsgraad te beschermen in aanloop naar de Wet Toekomst Pensioen, is de onderstaande staffel in 2024 vervangen door een rente-afdekking van 80%. Hierbij is vastgesteld dat de verhoging dusdanig beperkt is dat dit geen invloed zal hebben op de uitkomsten van de eerdergenoemde ALM-studie. Het vereist eigen vermogen van het fonds daalt hierdoor met ongeveer 1%-punt.

In het document Beleggingsbeleid wordt uitgebreid ingegaan op elementen van deze rente-afdekking.

De uitgangspunten voor de bepaling van deze dynamische rente-afdekkingsstrategie zijn:

- 20-jarige swaprente
- Afdekking op basis van de marktrente
- Het bestuur beoordeelt per kwartaaleinde of de rente-afdekking met de gekozen bandbreedte aangepast dient te worden, waarbij de actuele rentestand, de dekkingsgraad en economische vooruitzichten in ogenschouw worden genomen. Als de afdekkingsgrens echter 6 opeenvolgende maanden overschreden is, dan moet aanpassing plaatsvinden.

Het bestuur beoordeelt periodiek, na uitvoering van een ALM-studie, of de rente-afdekking binnen de gekozen bandbreedte aangepast dient te worden, waarbij de actuele rentestand, de dekkingsgraad en economische vooruitzichten in ogenschouw worden genomen.

Voor het realiseren voor een rente-afdekking worden LDI-fondsen, (langlopende) staatsobligaties, bedrijfsobligaties en woninghypotheken aangehouden.

Elk kwartaal wordt middels een rapportage van CTI de feitelijke rente-afdekking (ex-ante en ex-post) afgezet tegen de verplichtingen. Deze rapportage en de risicorapportage worden door het bestuur beoordeeld. Het bestuur besluit op basis hiervan of de rente-afdekking aangepast moet worden, rekening houdend met de strategie, de marktomstandigheden en de dekkingsgraad.

Voor de toetsing van de matching portefeuille is de verplichtingenstructuur leidend. Dit houdt in dat deze portefeuille niet primair wordt getoetst aan een benchmark. Er is een specifiek curvebeleid vastgesteld. Er worden 5 buckets gehanteerd. De bandbreedte is -5%/5% (voor de eerste bucket -5%/8%). Hierdoor wordt het curve risico verkleind.

4.8 Valuta beleid

De matching portefeuille bestaat voornamelijk uit Euro beleggingen.

De aandelenportefeuille wordt voor het grootste gedeelte afgedekt. De afdekking van de vreemde valuta's van de ontwikkelde markten geschiedt bij de fondsenbeheerder door voor 75% in gehedgde subfondsen te beleggen.

De valuta uit de Emerging Markets worden niet afgedekt. De reden hiervoor is enerzijds een praktische: de belangen in de individuele valuta zijn relatief klein en het afdekken is relatief

duur. Anderzijds betreffen dit landen, die in opkomst zijn en waarvan verwacht mag worden dat in lijn met de opgang van de economie in deze landen ook de valuta zal appreciëren ten opzichte van de euro.

4.9 Gebruik derivaten

Derivaten vormen, als afgeleide beleggingsinstrumenten, geen aparte beleggingscategorie. De vermogensbeheerder bij een beleggingsfonds mag van derivaten gebruik maken voor zover dit past binnen het beleggingsbeleid en binnen de gestelde beleggingsrestricties.

4.10 Resultaatmeting en rapportage

De beleggingsadministratie wordt vanaf 1 januari 2019 door CTI uitgevoerd. Daarnaast is de performance en risicometing ook bij CTI uitbesteed. CTI levert per maand en kwartaal rapportages op. In het bestuur worden de, door CTI vervaardigde, uitgebreide en gedetailleerde rapportages en analyses van de rendementen per vermogensbeheerder over het afgelopen kwartaal besproken.

4.11 Selectie en monitoring

Selectie van vermogensbeheerders

De procesgang rondom het selecteren van externe vermogensbeheerders is vastgelegd in het document Uitbestedingsbeleid.

Monitoring van beheerders

Er is een raamwerk opgezet voor de monitoring van beleggingsmandaten en vermogensbeheerders. Met behulp van dit monitoring raamwerk wordt elk kwartaal de beleggingsportefeuille geëvalueerd. Eenmaal per jaar wordt een evaluatiegesprek gevoerd met de externe vermogensbeheerders. Hierbij komen de volgende aspecten aan de orde:

- Behaalde rendementen ten opzichte van de benchmark;
- Kosten;
- Security lending;
- ISAE-rapportages en eventuele andere compliancerapportages;
- Integriteitsbeleid en de naleving daarvan.

4.12 Kosten beheer beleggingsportefeuille

De belangrijkste kosten van het beheer van de beleggingsportefeuille zijn:

- de kosten van het bestuur en de uitvoeringsorganisatie;
- de kosten van vermogensbeheer;
- de kosten van transacties;
- de kosten van de custodian;
- de kosten van de externe performance- en monitoring specialist.

Elk jaar worden deze kosten gerapporteerd aan het bestuur en de BAC. In het jaarverslag worden de kosten vermogensbeheer conform Richtlijn 610 Pensioenfondsen en de aanbevelingen van de Pensioenfederatie uitgesplitst en toegelicht.

4.13 Securities lending

Het bestuur heeft als uitgangspunt dat niet actief wordt meegewerkt aan het uitlenen van door BPFWB gehouden aandelen en obligaties. Van de intern gehouden matching portefeuille worden geen stukken uitgeleend. Bij de selectie van beleggingsfondsen wordt rekening gehouden met het securities lending beleid van de fondsmanager.

4.14 Prudent person

Volgens artikel 135 PW moeten pensioenfondsen een beleggingsbeleid voeren in overeenstemming met de prudent-person regel en moeten daarbij de volgende uitgangspunten in acht genomen worden:

- de waarden worden belegd in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden;
- de beleggingen in een bij BPFWB aangesloten werkgevers worden tot een bepaald niveau beperkt;
- de beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Jaarlijks beoordeelt de waarmerkend actuaris of aan deze voorwaarden is voldaan. In de overige subonderdelen van het Beleggingsbeleid zijn verschillende aspecten van prudent-person nader uitgewerkt, zoals risicohouding en ALM-studie, governance, beleggingsportefeuille en -richtlijnen en derivaten.

4.15 Verantwoord beleggen

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert het Pensioenfonds een internationaal geaccepteerd raamwerk voor verantwoord ondernemen, namelijk het Global Compact van de Verenigde Naties (UN Global Compact).

Het UN Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

1. Mensenrechten;
2. Arbeidsnormen;
3. Milieu;
4. Anticorruptie.

Deze vier hoofdthema's worden zijn vertaald naar de onderstaande 10 principes van UN Global Compact:

1. Bedrijven dienen binnen de grenzen van hun invloedssfeer de internationaal uitgevaardigde mensenrechten te eerbiedigen;
2. Bedrijven dienen zich er steeds van te vergewissen dat zij niet medeplichtig worden aan schending van de mensenrechten;
3. Bedrijven dienen de vrijheid van vakverenigingen en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
4. Bedrijven dienen iedere vorm van verplichte en gedwongen arbeid uit te bannen;
5. Bedrijven dienen te voldoen aan de effectieve afschaffing van kinderarbeid;
6. Bedrijven dienen discriminatie in arbeid en beroep uit te bannen;
7. Bedrijven dienen voorzorg te betrachten bij hun benadering van milieu uitdagingen;
8. Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen die een groter milieubesef bevorderen;

9. Bedrijven dienen de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren;
10. Bedrijven dienen elke vorm van corruptie tegen te gaan, inclusief afpersing en omkoping.

Het UN Global Compact bestaat uit de hierboven genoemde tien breed geaccepteerde principes. Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, principes van de International Labour Organisation (ILO), de Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling en de VN-conventie tegen corruptie. Het UN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

BPFWB houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de Informatieverschaffingsverordening Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de nog te verschijnen secundaire wetgeving. De redenen hiervoor zijn de volgende:

- BPFWB heeft minder dan 500 medewerkers en heeft derhalve de mogelijkheid om geen rekening te houden met het genoemde artikel 4 van de SFDR.
- De rapportagekosten zijn hoog.
- De secundaire wetgeving is pas recentelijk gepubliceerd. Hiermee is onzeker waaraan BPFWB zich committeert, wat het effect is en wat de kosten zijn.

Overigens houden de beleggingen van het Pensioenfonds daarmee ook geen rekening met de EU-criteria voor ecologische duurzame economische activiteiten.

Het Pensioenfonds zal het bovenstaande (“opt-out”) jaarlijks heroverwegen.

BPFWB classificeert haar pensioenregeling niet als een duurzaam product dat ecologische of sociale kenmerken promoot, waarbij gedeeltelijk in duurzame producten wordt belegd. De pensioenregeling valt daarmee onder artikel 6 van de SFDR. Het instrumentarium voor verantwoord beleggen is groot. BPFWB heeft gekozen voor een aantal instrumenten voor de wereld aandelen portefeuille en de bedrijfsobligatie portefeuille:

1. *Screening op schendingen van internationale normen*

Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecheckt op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptieregels schenden. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

2. *Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen*

Wij vinden het belangrijk dat actief de dialoog wordt aangegaan met ondernemingen waarin wij beleggen. Dit heeft als doel een positieve gedragsverandering te realiseren bij de onderneming en de onderneming aan te sporen tot lange termijn waardecreatie. Naast beïnvloeding van ondernemingsgedrag is een tweede doel om standpunten en kennis uit te wisselen. Engagement is dan ook een centraal instrument binnen ons MVB-beleid. BPFWB belegt in aandelenfondsen waarbinnen engagement wordt uitgevoerd.

3. *Uitsluitingsbeleid;*

De volgende uitsluitingen gelden:

- Controversiële wapens;
- Tabak;
- UN Global Compact schenders.

Voor de beleggingen in opkomende markten (“emerging markets”) gelden deze uitsluitingen op dit moment nog niet.

4. *Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;*

Het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen is een van de belangrijkste aandeelhoudersrechten. BPFWB belegt in aandelenbeleggingsfondsen en waarbinnen gebruik wordt gemaakt van proxy voting. Het stemrecht is dan voorbehouden aan de beheerder van het beleggingsfonds.

5. Financiële sturingsmiddelen

5.1 Sturingsmiddelen

De volgende situaties kunnen naar het oordeel van het bestuur leiden tot situaties die als financiële crisissituatie kunnen worden aangemerkt:

Een stijging van de technische voorziening (TV) zonder dat hier een gelijke stijging van de beleggingen tegenover staat, zoals:

- een (langdurige) lage rente waarmee de TV gewaardeerd dient te worden;
- een wijziging van de (voorgeschreven) methodiek van vaststelling van de TV, zoals bijvoorbeeld de UFR-methodiek;
- een verhoging van de TV door verzwaaring van de grondslagen voor bijvoorbeeld sterfte, arbeidsongeschiktheid of toekomstige uitvoeringskosten.

Een daling van de waarde van de beleggingen bijvoorbeeld door:

- een daling van de beurskoersen van aandelen;
- andere daling van waarde van beleggingen, onder invloed van valuta-, krediet- of marktrisico.

De middelen die het bestuur dan ten dienste staan om de situatie te verbeteren zijn:

- het na en in overleg met sociale partners verhogen van de premie;
- indien de beleidsdekkingsgraad een zodanig laag niveau bereikt dat zonder nadere maatregelen BPFWB niet binnen een periode van 10 jaar het vereist eigen vermogen kan bereiken of indien de beleidsdekkingsgraad gedurende 5 achtereenvolgende jaren onder 104,2% eindigt, zal een korting worden toegepast op de reeds opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Een degelijke korting zal daarbij worden uitgesmeerd over een periode van 10 jaar.

De toepassing van deze maatregelen zal alsdan worden vastgelegd in een door BPFWB vast te stellen en bij DNB in te dienen herstelplan. In dat herstelplan zal BPFWB in principe uitgaan van de maximale toegestane hersteltermijn om de gevolgen van die maatregelen voor de deelnemers te beperken.

5.2 Financieel crisisplan

BPFWB heeft een financieel crisisplan vastgesteld. Dit plan beschrijft het plan dat BPFWB in uitvoering neemt als sprake is van een financiële crisissituatie. Dit crisisplan maakt onderdeel uit van de ABTN en is integraal opgenomen in bijlage 2 van deze ABTN.

5.3 Vaststelling en ondertekening

Het bepaalde in deze ABTN is door het bestuur vastgesteld op 14 april 2025 en wordt geacht te zijn ingegaan op 1 januari 2025.

6. Bijlagen

BIJLAGE 1 Actuariële grondslagen

Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Overzicht actuariële grondslagen

Overlevingskansen	Prognosetafel AG2024
Ervaringssterfte (correctiefactoren)	De ervaringssterfte is gebaseerd op het model "inkomen 2023" zoals gehanteerd door Sprenkels.
Leeftijdsvaststelling	De leeftijd van de (gewezen) deelnemer wordt vastgesteld uitgaande van een geboortedatum gelijk aan 1 juli van het geboortjaar
Partnerfrequenties	Voor actieve deelnemers en slapers wordt voor het uitgesteld partnerpensioen uitgegaan van de partnerfrequenties als gepubliceerd bij het CBS 2023 inclusief samenwonenden. Voor uitruilbaar partnerpensioen is de partnerfrequentie vanaf leeftijd 68 gelijk aan 1.
Leeftijdsverschil man-vrouw	3 jaar
Rekenrente	De door DNB gepubliceerde RTS voor pensioenfondsen
Opslag uitgesteld wezenpensioen	Voor wezenpensioen wordt het uitgesteld partnerpensioen voor actieven en slapers verhoogd met een opslag van 3%
Ingegaan wezenpensioen	Voor ingegaan wezenpensioen worden de overlevingskansen op 1 gesteld
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Voor arbeidsongeschikten wordt de toekomstige pensioenbouw voor 100% in de technische voorziening opgenomen. In de premie wordt voor de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid een opslag van 0,1% van de premiegrondslag voor de basisregeling opgenomen.
Toekomstige uitvoeringskosten	Voor toekomstige uitvoeringskosten wordt een opslag van 2,7% op de netto premie en in de technische voorzieningen opgenomen.
Jaarlijkse uitvoeringskosten	Voor jaarlijkse uitvoeringskosten wordt 5,14% van de reglementaire doorsneepremie en 5% van de ontvangen premie voor de spaarpensioenregeling beschikbaar gesteld.
Herverzekerde pensioenaanspraken	De technische voorziening wordt vastgesteld op bovenstaande grondslagen maar zonder excassokosten
Sekseneutrale factoren	Voor de keuzemogelijkheden worden sekseneutrale factoren vastgesteld waarbij een verhouding tussen mannen en vrouwen is verondersteld.

BIJLAGE 2 Financieel crisisplan

Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Financieel crisisplan

Inhoud

1. Elementen crisisplan	57
2. Financiële crisissituatie	59
3. Maatregelen	60
4. Evenwichtige belangenafweging	60
5. Communicatie	63
6. Besluitvorming	64

1. Elementen crisisplan

In het financieel crisisplan geeft het bestuur een beschrijving van de maatregelen die BPFWB op korte termijn zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op of zeer snel daalt naar kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van BPFWB gevaar komt.

In de ABTN zijn de doelstelling en ambitie van BPFWB omschreven als:
“BPFWB is opgericht met het doel gelden bijeen te brengen om op basis van en onder de voorwaarden zoals die in de reglementen nader zijn bepaald, aan (gewezen) deelnemers en hun nagelaten betrekkingen pensioenen of uitkeringen te verstrekken in verband met ouderdom, invaliditeit en overlijden.”

BPFWB streeft ernaar om een zodanig lange termijn rendement op het vermogen te behalen dat de ambitie om de rechten en aanspraken van de gepensioneerden en gewezen deelnemers met de prijscompensatie (CBS-index alle huishoudens afgeleid van september tot september) te verhogen en de aanspraken van de actieve deelnemers te verhogen met de jaarlijkse procentuele loonstijging cao Waterbouw (30 december tot 30 december met een maximum van 5%) zoveel mogelijk kan worden waargemaakt.

Daarbij geldt tevens de ambitie dat de premie nu en in de toekomst acceptabel moet zijn en dat een behoorlijke mate van zekerheid moet worden geboden voor voldoende kapitaaldekking van de pensioenaanspraken.”

In de verdere uitwerking van het financieel crisisplan dient hierna een aantal vraagpunten beantwoord te worden. Deze worden per hoofdstuk behandeld:

Financiële crisissituatie

- wanneer is sprake van een financiële crisissituatie?
- bij welke kritische ondergrens van de dekkingsgraad kan BPFWB nog herstellen zonder dat over hoeft te worden gegaan tot het korten van pensioenrechten en -aanspraken?

Maatregelen

- welke maatregelen staan BPFWB ter beschikking bij een crisissituatie?
- is de inzet van deze maatregelen ook realistisch en effectief?

Evenwichtige belangenafweging

- Hoe wordt bij het inzetten van deze maatregelen op evenwichtige wijze rekening gehouden met de belangen van de verschillende belanghebbenden bij BPFWB?

Communicatie

- hoe en op welke wijze wordt met belanghebbenden gecommuniceerd indien zich een financiële crisissituatie voordoet en over het financiële crisisplan in de periode dat zich nog geen crisis heeft voorgedaan?

Besluitvorming

- op welke wijze vindt de besluitvorming plaats ter uitvoering van het financieel crisisplan als zich een crisis voordoet?

2. Financiële crisissituatie

Beschrijving financiële crisissituatie

De volgende situaties kunnen naar het oordeel van het bestuur leiden tot situaties die als financiële crisissituatie kunnen worden aangemerkt:

- Een stijging van de technische voorziening (TV) zonder dat hier een gelijke stijging van de beleggingen tegenover staat, zoals:
 - een (langdurige) lage rente waarmee de TV gewaardeerd dient te worden;
 - een wijziging van de (voorgeschreven) methodiek van vaststelling van de TV, zoals bijvoorbeeld de UFR-methodiek;
 - een verhoging van de TV door verzwaren van de grondslagen voor bijvoorbeeld sterfte, arbeidsongeschiktheid of toekomstige uitvoeringskosten.
- Een daling van de waarde van de beleggingen bijvoorbeeld door:
 - een daling van de beurskoersen van aandelen;
 - andere daling van waarde van beleggingen, onder invloed van valuta-, krediet- of marktrisico.

De actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad van BPFWB worden maandelijks vastgesteld. Als de beleidsdekkingsgraad van BPFWB per het einde van een kalenderkwartaal onder de gestelde eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen is komen te liggen, meldt BPFWB dit onverwijld bij DNB. Vervolgens dient BPFWB binnen 3 maanden een concreet en haalbaar herstelplan in bij DNB waarin wordt uitgewerkt hoe BPFWB uiterlijk binnen 10 jaar weer aan de eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen zal voldoen.

Het bestuur beschouwt het als een crisissituatie als het eigen vermogen van BPFWB onder het niveau het minimaal vereist eigen vermogen) daalt. De dekkingsgraad van 100% plus het MVEV is daarmee de **gevangengrens dekkingsgraad**. Er is sprake van een ernstige crisis sprake wanneer de beleidsdekkingsgraad 5 jaar achtereenvolgend onder 100% plus het MVEV ligt.

Er is tevens sprake van een **ernstige crisis** is sprake wanneer de actuele dekkingsgraad van BPFWB 92% of lager bedraagt. Uit het meest recente herstelplan is gebleken dat vanaf die dekkingsgraad BPFWB niet binnen 10 jaar kan herstellen naar het vereist eigen vermogen zonder een korting op pensioenrechten en -aanspraken toe te passen.

Signaleringsgrens beleidsdekkingsgraad

De **signaleringsgrens voor de beleidsdekkingsgraad** is vastgesteld op 110%. Wanneer de dekkingsgraad onder de signaleringsgrens daalt, is het bestuur extra alert op ontwikkelingen die de beleidsdekkingsgraad van BPFWB beïnvloeden. Het bestuur zal dan de risico's die zijn verbonden aan de op dat moment bestaande samenstelling van de beleggingsportefeuille van BPFWB beoordelen en, in overleg met de beleggingsadviescommissie, bespreken of en in hoeverre de beleggingsportefeuille van BPFWB moet worden aangepast om het risico dat BPFWB in een financiële crisissituatie terecht komt te verminderen.

Einde financiële crisissituatie

Een crisissituatie is beëindigd als de actuele dekkingsgraad van BPFWB gedurende drie opeenvolgende kwartalen hoger is dan 104,2%.

3. Maatregelen

Wanneer BPFWB in een financiële crisissituatie terecht komt staan BPFWB in principe (eventueel in combinatie met elkaar) de volgende maatregelen / financiële sturingsmiddelen ter beschikking:

Verhoging premie

Voor de reguliere pensioenregeling geldt een reglementaire premie gelijk aan de gedempte kostendekkende premie, conform de ABTN. De premie wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld na overleg met sociale partners in de sector Waterbouw. Een tussentijdse verhoging van de premie is in theorie mogelijk. In de praktijk zal hiervoor echter overleg met CAO-partijen nodig zijn en is het te verwachten dat het besluitvormingstraject de nodige tijd zal vergen.

De effectiviteit van een verhoging van de premie is daarnaast ook zeer beperkt. De verhoging van de premie met 1%-punt leidt tot een toename van de dekkingsgraad van minder dan 0,2%-punt per jaar. Daarmee is deze maatregel niet erg effectief.

Bijstorting werkgevers

BPFWB is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds met een jaarlijks vast te stellen premie. Er bestaat voor werkgevers dan ook geen verplichting om tot bijstorting over te gaan.

Beperken of niet toekennen toeslagen

De toeslagverlening voor zowel de actieve deelnemers als de inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) is voorwaardelijk. Daarbij wordt voor de toeslagverlening aangesloten bij de loonontwikkeling in de sector. BPFWB voert een toeslagenbeleid waarbij voor de vraag of en de mate waarin een toeslag kan worden verleend wordt aangesloten bij de wettelijke regels ten aanzien van toeslagverlening. Wij verwijzen ook naar de ABTN voor een uitgebreidere beschrijving van het toeslagenbeleid.

Dit toeslagenbeleid betekent dat al voordat zich een financiële crisissituatie zich voordoet BPFWB al gestopt is met het toekennen van toeslagen. De toeslagen worden gefinancierd uit het overrendement. Door geen toeslagen te verlenen wordt dan ook het maximale jaarlijkse herstelvermogen vrijgemaakt ten behoeve van herstel. In het kader van een financiële crisissituatie zal de maatregel van het niet toekennen van toeslagen reeds zijn ingezet. Als dat nog niet het geval is, bijvoorbeeld omdat sprake is van een zeer snelle daling van de actuele dekkingsgraad, heeft de inzet van die maatregel als gevolg dat daarmee het jaarlijkse herstelvermogen beschikbaar komt voor herstel.

Toepassen gesplitste kortingsregeling

BPFWB kan CAO-partijen wijzen op de mogelijkheid c.q. adviseren om de opbouw van toekomstige aanspraken tijdelijk te verlagen. Het bestuur kan en zal hiertoe niet zelf overgaan maar een besluit daarover overlaten aan CAO-partijen.

Versoberen pensioenregeling

Voor het versoberen van de pensioenregeling, als een permanente aanpassing van de pensioenregeling, geldt hetzelfde als voor het toepassen van de gesplitste kortingsregeling.

Aanpassen beleggingsportefeuille

De situatie op de financiële markten, de resultaten van de beleggingen en de inschatting van de beleggingsrisico's kunnen aanleiding zijn om de beleggingsportefeuille aan te passen. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat BPFWB het risicoprofiel niet mag vergroten indien BPFWB een herstelplan uitvoert.

BPFWB heeft een calamiteitenprocedure vastgesteld om snel te kunnen handelen bij gebeurtenissen op de financiële markten c.q. gebeurtenissen die mogelijk van invloed kunnen zijn op financiële markten.

De verwachting is niet dat dergelijke aanpassingen leiden tot een extra beleggingsrendement ten opzichte van het rendement waarvan is uitgegaan ter bepaling van het jaarlijkse herstelvermogen. De aanpassingen kunnen wellicht wel voorkomen dat een daling van het beleggingsrendement en daarmee van het jaarlijkse herstelvermogen optreedt.

Korten van pensioenrechten en –anspraken

Het korten van de pensioenrechten en -anspraken is een uiterst redmiddel dat alleen wordt toegepast als het niet anders kan. Uit de beschrijving van de voorgaande maatregelen blijkt dat er weinig andere effectieve maatregelen dan een korting zijn wanneer zich een ernstige financiële crisis voordoet. Dit betekent dat BPFWB ook communiceert dat het mogelijk is dat op enig moment een korting van rechten en aanspraken noodzakelijk is. In de pensioenreglementen van BPFWB is reeds een kortingsbepaling opgenomen.

Als de pensioenaanspraken van alleen de actieven met 1% worden gekort, leidt dit tot een stijging van de dekkingsgraad met circa 0,4%-punt. Als de pensioenaanspraken van alleen de gewezen deelnemers worden gekort met 1% leidt dit tot een stijging van de dekkingsgraad met circa 0,1%-punt. Een korting van de pensioenrechten van alleen de gepensioneerden met 1% leidt tot een stijging van de dekkingsgraad met circa 0,3%-punt.

4. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur van BPFWB richt zich bij vervulling van zijn taak naar de belangen van alle deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden en werkgevers en zorgt ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen. In het hierna volgende overzicht is opgenomen welke groep(en) belanghebbenden door een bepaalde maatregel worden getroffen.

Maatregel	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Werkgevers
Verhoging premie	X			X
Niet toekennen toeslagen	X	X	X	
Aanpassen beleggingsportefeuille				
Korten pensioenrechten en -anspraken	X	X	X	

Korten van aanspraken leidt voor gepensioneerden tot direct koopkrachtverlies. Gelet op het feit dat de noodmaatregelen “premieverhoging” vooral actieve deelnemers (en werkgevers) raakt, vindt het bestuur dat een uniforme korting van aanspraken samen met de overige maatregelen alle stakeholders op een evenwichtige manier treffen.

5. Communicatie

Dit crisisplan zal worden verwerkt in het communicatiebeleid dat BPFWB heeft vastgesteld voor de communicatie met alle belanghebbenden bij BPFWB (en derden met belangstelling voor BPFWB). Dit crisisplan zal op de website worden geplaatst.

Tevens publiceert BPFWB maandelijks zowel de actuele dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad op de website. Zodra de signaleringsgrens of de gevarengrens wordt bereikt zoals in dit crisisplan vastgesteld, wordt hiervan melding gemaakt in het bericht over de dekkingsgraad.

Tweemaal per jaar wordt pensioennieuws uitgegeven door BPFWB. Als de dekkingsgraad in de buurt van één van de hiervoor genoemde grenzen komt zal hieraan aandacht worden gegeven en zal worden ingegaan op de mogelijk gevolgen voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Daarnaast zal BPFWB als sprake is van een ernstige crisis (actuele dekkingsgraad < 92% of 5 jaar beleidsdekkingsgraad < 104,3%) met alle belanghebbenden communiceren. In deze communicatie zal worden ingegaan wat de mogelijke (combinaties van) maatregelen zijn, indien de financiële positie van BPFWB niet voldoende snel herstelt.

6. Besluitvorming

Het financiële crisisplan maakt onderdeel uit van de ABTN van BPFWB. In het pensioenreglement is een kortingsbepaling opgenomen.

Het bestuur van BPFWB kan conform de statuten van BPFWB besluiten nemen. Dit geldt ook voor een besluit om het crisisplan in werking te laten treden en besluiten omtrent (combinatie van) de concreet te nemen maatregelen in geval van een financiële crisis. Het bestuur informeert het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht indien het bestuur voornemens is om het crisisplan in werking te laten treden.

Het crisisplan wordt gelijktijdig met de ABTN, waar het onderdeel van uitmaakt, geëvalueerd en zo nodig aangepast. Daarnaast wordt de effectiviteit van het crisisplan beoordeeld nadat zich een crisis heeft voorgedaan en het crisisplan in werking is getreden.

Het crisisplan wordt tenslotte jaarlijks geactualiseerd omdat wijzigingen op de financiële markten grote gevolgen hebben voor de hoogte van het jaarlijkse herstelvermogen van BPFWB en daarmee ook voor de kritische dekkingsgraad van BPFWB.

BIJLAGE 3 Privacybeleid

Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Privacybeleid

1. Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw (hierna: BPF Waterbouw) werkt als verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds dagelijks met persoonsgegevens van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en, bij hun overlijden, van hun eventuele nabestaanden. Voor een professionele dienstverlening is het essentieel dat we deze gegevens goed beschermen. Betrokkenen moeten er op kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig met hun gegevens omgaan. Hierbij spelen wet- en regelgeving een belangrijke rol. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) stelt eisen aan de verwerking en opslag van informatie.

1.1 Doelstelling privacybeleid

BPF Waterbouw wil met dit privacybeleid een eerlijke, veilige en fatsoenlijke verwerking van persoonsgegevens door BPF Waterbouw realiseren. Met dit beleid geven wij een duidelijke richting aan privacy en laten we zien dat we privacy waarborgen, beschermen en handhaven.

Het doel van dit beleidsdocument is om duidelijk te maken wat wet- en regelgeving over persoonsgegevens betekent voor BPF Waterbouw, voor alle betrokkenen en belanghebbenden bij het fonds en voor iedereen die voor of met BPF Waterbouw werkt.

1.2 Reikwijdte

Dit beleid is van toepassing op de gehele organisatie van BPF Waterbouw en heeft betrekking op alle verwerkingen van persoonsgegevens die binnen de organisatie plaatsvinden.

1.3 Wettelijke kaders

Voor de omgang met persoonsgegevens gelden bij BPF Waterbouw de volgende wettelijke kaders:

- Algemene Verordening Gegevensbescherming;
- Uitvoeringswet AVG;
- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000;
- Wet op de loonbelasting 1964;
- Archiefwet;

1.4 Definities

De volgende begrippen spelen een centrale rol bij de privacy wet- en regelgeving:

– **Persoonsgegevens**

Alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. Dit betekent dat informatie ofwel direct over iemand gaat, ofwel naar deze persoon te herleiden is. Dat het om een natuurlijke persoon moet gaan, houdt in dat gegevens van overleden personen of van organisaties geen persoonsgegevens zijn.

– **Bijzondere persoonsgegevens**

Zeer gevoelige gegevens zoals iemands ras, godsdienst, seksuele leven, politieke opvatting, gezondheid, lidmaatschap van een vakvereniging en strafrechtelijk gedrag worden aangemerkt als bijzondere persoonsgegevens. Hiervoor biedt de wet een hogere mate van bescherming.

- **Betrokkene**
Degene over of van wie de persoonsgegevens worden verwerkt.
- **Verantwoordelijke (of: verwerkingsverantwoordelijke)**
Een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat alleen of samen met anderen, het doel en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt.
- **Verwerking**
Een bewerking of geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens, zoals verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, raadplegen, verstrekken, verspreiden, afschermen, wissen of vernietigen.
- **Verwerker**
Een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat ten behoeve van de verantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt.
- **Subverwerker**
Een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat wordt ingeschakeld door de verwerker om ten behoeve van de verantwoordelijke persoonsgegevens te verwerken.

1.5 Beheer privacybeleid

Het privacybeleid is ondersteunend aan de doelstelling van BPF Waterbouw om de gegevens van betrokkenen en belanghebbenden zoveel mogelijk te willen beschermen. Het privacybeleid stelt echter ook beperkingen en grenzen aan de dienstverlening die BPF Waterbouw kan bieden. Immers de informatie mag alleen worden gebruikt voor het doel waarvoor zij ter beschikking werd gesteld aan BPF Waterbouw in het kader van de uitvoering van de pensioenovereenkomst.

Het privacybeleid grijpt in op nagenoeg alle aspecten van de uitvoering van de pensioenregeling.

Het privacybeleid is een bijlage van de ABTN en is als download beschikbaar gesteld op de website van BPF Waterbouw.

1.6 Implementatie en evaluatie

Dit beleid is op 25 mei 2018 in werking getreden. Eenmaal per jaar wordt beoordeeld of dit beleid geactualiseerd moet worden. Als daartoe aanleiding is, zal actualisatie eerder plaatsvinden. Een laatste actualisatie heeft plaatsgevonden op 17 maart 2025.

2. Visie op privacy

BPF Waterbouw zorgt vanzelfsprekend goed voor de aan het fonds toevertrouwde gegevens. Daarbij speelt niet alleen het feit dat sprake is van een wettelijke verplichting maar dit is ook noodzakelijk voor het behoud van het vertrouwen van alle belanghebbenden en betrokkenen bij het fonds. Zij moeten erop kunnen vertrouwen dat wij zorgvuldig met hun persoonsgegevens omgaan.

Het centrale beginsel dat BPF Waterbouw hanteert luidt als volgt:

Wij verwerken persoonsgegevens in overeenstemming met de wet en doen dat op behoorlijke, zorgvuldige en transparante wijze.

We concretiseren dit beginsel met de volgende uitgangspunten:

1. Zodra we hun persoonsgegevens verwerken, informeren we betrokkenen volledig en duidelijk

Met 'volledig' bedoelen wij dat we alle relevante informatie, zonder terughoudendheid aanbieden. 'Duidelijk' betekent dat de informatie beknopt, begrijpelijk en goed vindbaar is.

Op het moment dat BPF Waterbouw start met de ontvangst van persoonsgegevens van betrokkenen, rechtstreeks, via de werkgever of via een derde partij zoals een ander pensioenfonds, UWV of belastingdienst, dan informeren we hen via een zogenaamde privacystatement. Deze verklaring bevat de essentie van de verwerking. Dit privacystatement staat op de website van BPF Waterbouw en wordt op verzoek ook aan de betrokkene toegezonden.

2. Belanghebbenden en betrokkenen hebben de regie over hun persoonsgegevens

Belanghebbenden en betrokkenen bij BPF Waterbouw hebben zoveel mogelijk de controle over hun eigen persoonsgegevens. BPF Waterbouw is daarom transparant over de wijze waarop zij deze gegevens verwerkt en respecteert de rechten van betrokkenen op bijvoorbeeld inzage, bezwaar en verwijdering.

3. Persoonsgegevens zijn bij ons veilig

BPF Waterbouw zorgt voor een passende beveiliging van de persoonsgegevens die ze verwerkt. Hierbij maken we gebruik van een risico-gebaseerde aanpak. We beschermen persoonsgegevens tegen verlies, ongeautoriseerde toegang, openbaarmaking of wijziging. Medewerkers van BPF Waterbouw gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens. Alleen medewerkers die dat nodig hebben voor hun werk, hebben toegang tot gegevens van belanghebbenden en betrokkenen.

4. We verzamelen alleen de persoonsgegevens die we nodig hebben voor ons doel (dataminimalisatie), we verwerken deze niet voor een ander doel (doelbinding) en bewaren de gegevens niet langer dan noodzakelijk (bewaartermijnen)

BPF Waterbouw stelt per verwerking het doel vast en verzamelt geen gegevens die niet nodig of relevant zijn om dit doel te behalen. We gebruiken de persoonsgegevens alleen voor andere doeleinden als deze verenigbaar zijn met het oorspronkelijke doel. BPF Waterbouw bewaart gegevens niet langer dan noodzakelijk. Hiervoor zijn bewaartermijnen vastgesteld in overeenstemming met het advies van de Pensioenfederatie. De

naleving van deze bewaartermijnen vindt plaats voor wat betreft het verwijderen van fysieke dossiers. Voor wat betreft digitale dossiers is handhaving van de bewaartermijnen afhankelijk van de mogelijkheden die de gebruikte automatiseringspakketten bieden. BPF Waterbouw gaat met de leveranciers van de pakketten in gesprek om te realiseren dat een goede en controleerbare naleving van de handhaving van de bewaartermijnen ook voor de digitale dossiers kan worden gerealiseerd. Het doel van de verwerking en de bewaartermijn zijn vastgelegd in het verwerkingsregister.

5. BPF Waterbouw verwerkt (c.q. laat verwerken) alleen persoonsgegevens als daarvoor een rechtmatige grondslag is

BPF Waterbouw kan elke verwerking baseren op één van de wettelijke zes grondslagen die de AVG beschrijft. Deze grondslagen zijn:

- a. Uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene;
- b. Het uitvoeren van een overeenkomst met de betrokkene;
- c. Het voldoen aan een wettelijke verplichting;
- d. Een gerechtvaardigd belang van de organisatie;
- e. Er is een vitaal belang voor de betrokkene of een ander natuurlijk persoon;
- f. Het vervullen van een overheidstaak/ het algemeen belang.

De grondslag per verwerking is vastgelegd in het verwerkingsregister.

6. Bij nieuwe diensten of de toepassing van nieuwe technologieën zorgen we ervoor dat privacy vanaf het begin wordt meegenomen in de ontwikkeling hiervan.

7. Bij (potentiele) datalekken handelen we snel en zorgvuldig

Een datalek is een inbreuk op de beveiliging van persoonsgegevens, waardoor persoonsgegevens niet beschikbaar zijn, in handen van onbevoegden komen, verloren raken of ongeoorloofd gewijzigd worden. BPF Waterbouw houdt een register bij van de (potentiele) datalekken. We melden een datalek binnen 72 uur aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

8. De privacyrisico's voor betrokkenen houden we zo laag mogelijk

BPF Waterbouw beoordeelt de gegevensverwerkingen aan de hand van de impact die deze hebben voor de betrokkenen. Als er sprake is van hoge risico's voor betrokkenen, voeren wij een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uit.

Hierbij worden o.a. de proportionaliteit (de inbreuk op de betrokkenen mag niet onevenredig zijn in verhouding tot het doel) en de subsidiariteit (het doel kan niet op een manier worden gerealiseerd die minder risicovol is voor de betrokkenen) van de verwerking geanalyseerd.

9. We delen alleen gegevens met externe organisaties als zij voldoende veiligheidswaarborgen geven.

Wij delen alleen persoonsgegevens met externe organisaties (verwerkers) die garanderen dat zij behoorlijk omgaan met de hen toevertrouwde gegevens. Hiervoor maken we gebruik van verwerkersovereenkomsten, die afgesloten worden voordat we gegevens delen met de betreffende verwerkers.

10. Wij verstrekken geen persoonsgegevens aan personen of organisaties buiten de Europese Economische Ruimte

Het is toegestaan om binnen de EER persoonsgegevens te delen (mits voldaan wordt aan de vereisten van de AVG). In de situatie van BPF Waterbouw is dit echter niet aan de orde.

3. Aanpak

Om ervoor zorg te dragen dat onze privacy-visie gerealiseerd wordt, heeft BPF Waterbouw een aanpak opgesteld. Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van de inhoudelijke maatregelen die BPF Waterbouw uitvoert om onze ambities op het gebied van privacy in de praktijk te brengen.

3.1 Privacystatement

BPF Waterbouw heeft een privacy statement opgesteld om betrokkenen te informeren wanneer wij van hen gegevens gaan verzamelen. Dit privacystatement bevat de volgende onderdelen:

- Onze identiteit en contactgegevens;
- De contactgegevens van de Privacy Officer van BPF Waterbouw;
- De doeleinden waarvoor wij de persoonsgegevens verwerken;
- De grondslag voor de verwerking;
- De bewaartermijnen van de door ons verwerkte gegevens;
- De (soorten) ontvangers aan wie wij de gegevens verstrekken;
- De (soorten) persoonsgegevens die wij ontvangen en verwerken.

Het privacystatement:

- Wordt aan betrokkenen bekend gemaakt bij de start van de verwerking van gegevens;
- Wordt vermeld op de website van BPF Waterbouw;
- Wordt op verzoek van betrokkenen toegezonden.

3.2 Rechten van betrokkenen

De betrokkenen van wie wij informatie verwerken, hebben in principe de volgende rechten:

- recht op informatie;
- recht van inzage;
- recht op rectificatie;
- recht op gegevenswissing en vergetelheid;
- recht van beperking van verwerking;
- recht op dataportabiliteit (recht om gegevens over te dragen);
- recht op bezwaar;
- recht niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde individuele besluitvorming.

Aan de invulling van deze rechten werken wij mee zolang de gerechtvaardigde belangen van het fonds, de uitvoering van de pensioenregeling of de rechten van anderen daardoor niet in het geding komen.

BPF Waterbouw heeft op haar website het privacystatement gepubliceerd waarin o.a. de rechten van betrokkenen worden weergegeven en de wijze waarop deze kunnen worden geëffectueerd. Wanneer een betrokkene een verzoek indient, zullen wij binnen één maand na ontvangst een reactie geven.

BPF Waterbouw heeft een intern proces ingericht voor de afhandeling van de rechten van betrokkenen.

3.3 Gegevensbeveiliging

Het beveiligen van persoonsgegevens is verbonden met de informatiebeveiliging binnen BPF Waterbouw. Informatiebeveiliging richt zich niet alleen op persoonsgegevens, maar behelst de gehele informatievoorziening van BPF Waterbouw. De doelstelling van informatiebeveiliging is het waarborgen van de betrouwbaarheid van de

informatievoorziening en het verbeteren van de continuïteit van bedrijfsprocessen. Dit bestaat uit:

- Beschikbaarheid: ervoor zorgen dat informatie(systemen) zoals vereist en wanneer nodig voor de doelstellingen van BPF Waterbouw beschikbaar zijn;
- Integriteit: het beschermen van informatie(systemen) tegen niet geautoriseerde en/of (on)opzettelijke wijzigingen die de juistheid, volledigheid en inhoudelijke betrouwbaarheid van informatie in gevaar kunnen brengen;
- Vertrouwelijkheid: het beschermen van informatie tegen toegang door onbevoegden en niet geautoriseerde openbaarmaking.

Om dit te bewerkstelligen, heeft BPF Waterbouw een risico gebaseerde aanpak op informatiebeveiliging. Met behulp van een risico-inventarisatie hebben we de informatiebeveiligingsrisico's in kaart gebracht en beoordeeld. Op basis daarvan hebben we een aantal beheersmaatregelen vastgesteld. Dit zijn zowel technische als organisatorische maatregelen. Ook het informatiebewustzijn van medewerkers speelt hierin een rol. Het bovenstaande is vastgelegd in het informatiebeveiligingsbeleid en het uitgewerkt in het informatiebeveiligingplan.

3.4 Privacybewustzijn medewerkers

Beleid en technische en organisatorische maatregelen zijn niet voldoende om privacyrisico's uit te sluiten. Het is minimaal even belangrijk om voortdurend aandacht te besteden aan privacybewustzijn bij medewerkers.

Daarom worden medewerkers op verschillende momenten en in verschillende vormen in aanraking gebracht met en wordt bij hen aandacht gevraagd voor privacy en security. Dit bestaat onder andere uit:

- Privacy en security gedragsregels;
- Presentaties;
- Best practices en voorbeelden;
- Discussie over risico's en hoe daarmee om te gaan.

3.5 Verwerkingsregister

BPF Waterbouw houdt een register van verwerkingsactiviteiten bij voor alle verwerkingen van persoonsgegevens. Het verwerkingsregister bevat de volgende onderdelen:

- De verwerkingsdoeleinden;
- Een beschrijving van de categorieën van betrokkenen en van de categorieën van persoonsgegevens;
- De categorieën van ontvangers (waaronder verwerkers) aan wie de gegevens worden verstrekt;
- De (beoogde) bewaartermijnen;
- Een beschrijving op hoofdlijnen van hoe de gegevens beveiligd zijn.

3.6 Privacy by design

Bij het ontwikkelen van nieuwe diensten en technologieën past BPF Waterbouw Privacy by design toe. Dat houdt in dat we privacy vanaf het begin van het ontwerpproces meenemen door na te denken over de benodigde technische en organisatorische maatregelen en die in te bouwen in processen en systemen. Wij hanteren hierbij de zeven algemeen geldende uitgangspunten van Privacy by design.

Principes Privacy by design

- 1** **Voorkomen is beter dan genezen**
Door het nemen van preventieve in plaats van reactieve maatregelen, blijven privacy risico's zo klein mogelijk. Met Privacy by design ben je privacy incidenten voor.
- 2** **Privacy als default setting**
Producten en diensten zijn standaard ingesteld om de hoogste mate van privacy te garanderen. Zo min mogelijk persoonlijke data wordt verwerkt. Dit wordt ook wel 'Privacy by default' genoemd.
- 3** **Privacy geïntegreerd in het ontwerp**
Privacy by design zorgt ervoor dat privacy een kerncomponent wordt van je producten of diensten. Tijdens de ontwikkeling wordt privacy een integraal onderdeel van het product of dienst, zonder afbreuk te doen aan de functionaliteit daarvan.
- 4** **Niet afdingen op functionaliteit**
Door privacy in de ontwikkelingsfase in te bouwen in de systemen hoeft er geen afweging gemaakt te worden tussen privacy en andere functionaliteiten.
- 5** **Beveiliging voor gehele levenscyclus**
Gedurende de gehele levenscyclus van persoonsgegevens, van verzamelen tot vernietigen, wordt er rekening gehouden met privacy.
- 6** **Zichtbaarheid en transparantie**
Privacy by design staat voor openheid en transparantie over het verwerkingsproces van persoonsgegevens. Dit creëert vertrouwen bij alle betrokken partijen en zorgt tevens voor accountability.
- 7** **Respect voor privacy van betrokkene**
Wellicht het belangrijkste aspect van privacy by design is dat de gebruiker of klant centraal staat. De belangen van de betrokkenen staan altijd op de eerste plek door het aanbieden van sterke standaard instellingen, transparantie, duidelijke communicatie en gebruiksvriendelijke mogelijkheden.

Ann Cavoukian, 1990

Voorbeelden van toepassingen van Privacy by design die BPF Waterbouw uitvoert zijn het anonimiseren, het pseudonimiseren, het aggregeren van gegevens en dataminimalisatie.

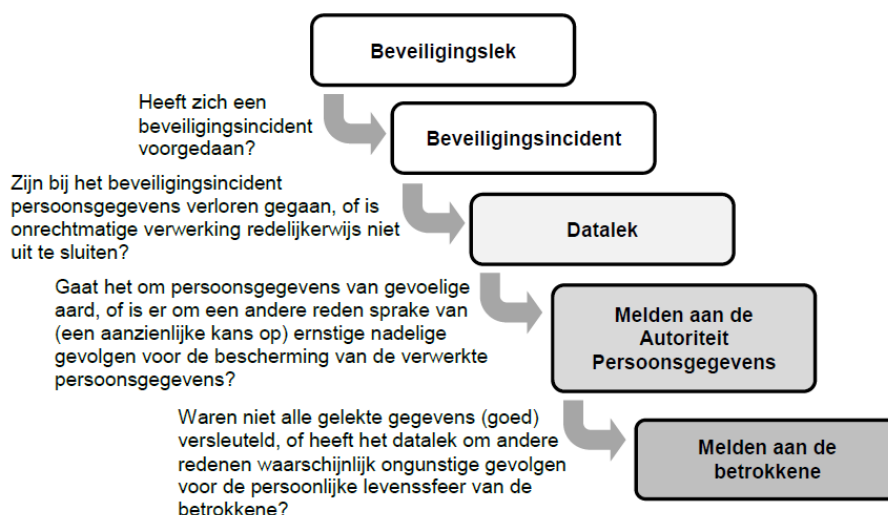
3.7 Meldplicht datalekken

BPF Waterbouw heeft een meldpunt voor datalekken, waar medewerkers datalekken kunnen melden. Medewerkers zijn verplicht om een (vermoedelijk) datalek en andere privacy incidenten direct te melden bij de Privacy Officer.

Voorbeelden van datalekken zijn:

- Een kwijtgeraakte onversleutelde USB-stick met persoonsgegevens;
- Uitgeprinte documenten met persoonsgegevens die onbeheerd bij een kopieerapparaat liggen;
- Inbraak in een computer met persoonsgegevens;
- Naar onbevoegden sturen van een overzicht met persoonsgegevens.

Hierbij hanteren we volgende afwegingen:

bron: Autoriteit Persoonsgegevens

BPF Waterbouw houdt een register bij van de (potentiele) datalekken waar we mee te maken hebben. We melden een datalek binnen 72 uur aan de Autoriteit Persoonsgegevens en indien nodig, melden wij ook aan de betrokkenen.

3.8 Data Protection Impact Assessment (DPIA)

BPF Waterbouw voert bij risicovolle gegevensverwerkingen een data protection impact assessment (DPIA) uit.

Er is sprake van een risicovolle verwerking als:

- Er systematisch en uitvoerig persoonlijke aspecten worden geëvalueerd (zoals bij profiling). Dit is bij BPF Waterbouw niet van toepassing;
- Er op grote schaal bijzondere persoonsgegevens worden verwerkt. Dit is bij BPF Waterbouw niet van toepassing omdat bijzondere persoonsgegevens (arbeidsongeschiktheid) slechts op beperkte schaal worden verwerkt;
- Er op grote schaal en systematisch mensen worden gevolgd in een publiek toegankelijk gebied (bijvoorbeeld met cameratoezicht). Dit is bij BPF Waterbouw niet van toepassing.

Een mogelijke DPIA bevat:

- Een systematische beschrijving van de gegevensverwerking;
- Een beschrijving van de doeleinden en als dat van toepassing is, ook van onze gerechtvaardigde belangen;
- Een beoordeling van de noodzaak en proportionaliteit, gerelateerd aan de doeleinden. Is het verwerken van persoonsgegevens op deze wijze noodzakelijk om het doel te bereiken? Is de inbreuk op de privacy van betrokkenen niet onevenredig in verhouding tot dit doel?
- Een beoordeling van de privacyrisico's voor de betrokkenen;
- De beoogde maatregelen om de risico's aan te pakken en aan te tonen dat we aan de AVG voldoen.

De proceseigenaar is verantwoordelijk om de DPIA uit te laten voeren. Deze wordt geadviseerd door de Privacy Officer.

De resultaten van de DPIA worden besproken met de directie en worden voorzien van een advies van de Privacy Officer.

3.9 Verwerkersovereenkomst

In de verwerkersovereenkomsten die we afsluiten, staan de volgende onderwerpen vastgelegd:

- Algemene beschrijving van het onderwerp, de duur, de aard en het doel van de verwerking. Het soort persoonsgegevens, de categorieën van betrokkenen en de rechten en plichten van de verwerkingsverantwoordelijke;
- De verwerking vindt in beginsel uitsluitend plaats op basis van de schriftelijke instructie van de verantwoordelijke. De verwerker mag de persoonsgegevens niet voor eigen doeleinden gebruiken;
- Personen in dienst van of werkzaam voor de verwerker hebben een geheimhoudingsplicht.
- De verwerker treft passende technische en organisatorische maatregelen om de verwerking te beveiligen;
- De verwerker schakelt geen subverwerkers in zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de verantwoordelijke. De verwerker legt aan een subverwerker dezelfde verplichtingen op als de verwerker richting de verantwoordelijke heeft. Dit wordt vastgelegd in een subverwerkersovereenkomst;
- De verwerker helpt de verantwoordelijke om te voldoen aan zijn plichten, zoals wanneer betrokkenen hun privacyrechten uitoefenen (o.a. het recht op inzage, correctie, vergetelheid en dataportabiliteit) en bij het melden van datalekken;
- Na afloop van de verwerkingsdiensten verwijdert de verwerker de gegevens;
- De verwerker werkt mee aan audits van de verantwoordelijke of van een derde partij.

4. Governance

Om een succesvol privacybeleid te realiseren, is het van belang dat er duidelijkheid bestaat over wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit hoofdstuk heeft betrekking op de privacy governance van BPF Waterbouw en geeft de relevante privacy rollen en verantwoordelijkheden weer.

4.1 Algemene uitgangspunten

- Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle gegevensverwerkingen bij BPF Waterbouw. De verantwoordelijken worden in de lijn belegd. Iedere medewerker heeft, overeenkomstig zijn rol, een eigen verantwoordelijkheid;
- Privacy is een lijnverantwoordelijkheid. Dit betekent dat leidinggevenden de primaire verantwoordelijkheid dragen voor een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens op hun afdeling/eenheid. Dit bevat ook de keuze voor de maatregelen en de uitvoering en handhaving ervan;
- Privacy is ieders verantwoordelijkheid. Van medewerkers wordt verwacht dat ze zich integer gedragen en zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens.

4.2 Rollen en verantwoordelijkheden

Onderstaande RACI-tabel bevat de relevante rollen en verantwoordelijkheden in het kader van het ontwikkelen, monitoren en uitvoeren van het privacybeleid.

Taken		Bestuur	Directie	IT	PO
Plan	Opstellen privacybeleid	A	R	C	C
Do	Privacy statement	A	R	C	C
	Verwerkingsregister	A	C	C	R
	DPIA	A	C	C	R
	Rechten van betrokkenen	A	R	C	C
	Gegevensbeveiliging	A	R	C	C
	Training privacybewustzijn	A	R	I	C
	Meldplicht datalekken	A	C	C	R
	Privacy by Design	A	R	C	C
	Verwerkers-overeenkomsten	A	R	C	C
Check	Monitoren en toetsen naleving privacybeleid	A	R	R	R
Act	Onderhouden en bijstellen privacybeleid	A	R	C	C

R	Responsible. Degene die verantwoordelijk is voor de uitvoering. Verantwoording wordt afgelegd aan de persoon die accountable is.
A	Accountable. Eindverantwoordelijke. Degene aan wie verantwoording wordt afgelegd, die bevoegd is en goedkeuring geeft, die het eindoordeel velt en eventueel vetorecht heeft.
C	Consulted. Wordt voorafgaand aan de besluitvorming geraadpleegd.
I	Informed. Wordt achteraf geïnformeerd. Eénrichtingsverkeer.

4.3 Privacy officer

Strikt juridisch gezien is er geen eenduidige uitspraak mogelijk of pensioenfondsen (en/of hun pensioenuitvoerder) een Functionaris Gegevensbescherming moeten aanstellen. Of deze verplichting geldt moet worden getoetst aan een aantal criteria. Bepalend is of “de

verantwoordelijke of de verwerker hoofdzakelijk grootschalige verwerkingen uitvoert van bijzondere categorieën van gegevens of persoonsgegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten. Naar de letter genomen lijkt hiervan geen sprake bij BPF Waterbouw. Om die reden heft BPF Waterbouw besloten om geen Functionaris Gegevensbescherming aan te stellen maar te kiezen voor een Privacy Officer.

De Privacy Officer heeft de volgende taken:

- Toezien op de naleving van het privacy beleid en de privacy maatregelen;
- Informeren en adviseren over privacywet en -regelgeving;
- Coördinatie van de afhandeling van eventuele datalekken volgens de geldende procedure;
- Het (laten) uitvoeren van audits om de werking van de privacy maatregelen te controleren;
- Als aanspreekpunt optreden voor en samenwerken met de AP.
- Inventariseren gegevensverwerkingen;
- Bijhouden van een openbaar register van (niet van melding vrijgestelde) gegevensverwerkingen;
- Afhandelen klachten over het gebruik van persoonsgegevens;
- Fungeren als deskundig aanspreekpunt voor betrokkenen m.b.t. verwerking van persoonsgegevens;

De Privacy Officer legt rechtstreeks verantwoording af aan het bestuur.

5. Kwaliteitsbewaking

Dit hoofdstuk beschrijft de activiteiten die BPF Waterbouw onderneemt om het privacybeleid duurzaam te verankeren in de organisatie.

5.1 Communicatie

Dit privacybeleid wordt naar alle medewerkers gestuurd en naar ingehuurde derden. Verder wordt er uitvoerig met en naar medewerkers gecommuniceerd over privacy bij BPF Waterbouw.

5.2 Borging

Privacy is geïntegreerd in de totale bedrijfsvoering van BPF Waterbouw.

- Vast onderwerp in werkoverleggen;
- In portefeuille van directie en bestuur;
- Opgenomen in procesbeschrijvingen, richtlijnen, een gedragscode, werkinstructies;
- Onderdeel van functiebeschrijvingen.

5.3 Controle en naleving

De Privacy Officer houdt toezicht op de naleving van het privacybeleid. Indien een medewerker van BPF Waterbouw bewust in strijd handelt met dit beleid, dan kan dat leiden tot sancties, binnen de kaders van de wettelijke mogelijkheden.